

Univerzita Palackého v Olomouci
Fakulta tělesné kultury

Sborník příspěvků z 1. české národní konference aplikovaných pohybových aktivit

konané 19.–20. 5. 2011 v Olomouci

Alena Vyskočilová (Ed.)

Olomouc 2011

Hlavní organizátor:

Speciálně poradenské centrum aplikovaných pohybových aktivit (Centrum APA)
Katedra aplikovaných pohybových aktivit, Fakulta tělesné kultury,
Univerzita Palackého v Olomouci

Spoluorganizátor:

Česká asociace aplikovaných pohybových aktivit

Organizační výbor:

prof. PhDr. Hana Válková, CSc.
Mgr. Ondřej Ješina, Ph.D.
Mgr. Alena Vyskočilová
Mgr. Tomáš Vyhlídal
PaedDr. Zbyněk Janečka, Ph.D.

Odborný výbor:

prof. PhDr. Hana Válková, CSc.
Mgr. Ondřej Ješina, Ph.D.
PaedDr. Zbyněk Janečka, Ph.D.
doc. Martin Kudláček, Ph.D.
Mgr. Tomáš Vyhlídal
Mgr. Alena Vyskočilová
Mgr. Lucie Rybová
Mgr. Radka Bartoňová
Mgr. Martin Kučera

Sekretariát konference:

Mgr. Alena Vyskočilová
Tel. +420 733 690 595
E-mail: vyskocilova.apa@upol.cz
www.konferenceapa.upol.cz, www.apa.upol.cz

Centrum APA

Katedra aplikovaných pohybových aktivit
Fakulta tělesné kultury, Univerzita Palackého v Olomouci
třída Míru 115
771 11 Olomouc

Příspěvky prošly recenzním řízením.

1. vydání

Ed. © Alena Vyskočilová, 2011

© Univerzita Palackého v Olomouci, 2011

ISBN 978-80-244-2764-5

OBSAH

ABSTRAKTY KLÍČOVÝCH PŘEDNÁŠEJÍCÍCH

INDIVIDUÁLNÍ VZDĚLÁVACÍ PLÁN PRO TĚLESNOU VÝCHOVU Radka Bartoňová.....	11
APLIKOVANÉ POHYBOVÉ AKTIVITY NA ZÁKLADNÍ ŠKOLE PRO ZRAKOVĚ POSTIŽENÉ V OPAVĚ Iveta Hendrychová, Jana Čmelíková.....	13
SPORTOVNÍ AKTIVITY V CENTRU PARAPLE Lenka Honzátková, Jiří Pokuta.....	14
VOZEJKOV A SURVIVAL PRO VOZÍČKÁŘE Alena Jančíková, Martin Pádívý.....	15
UCELENÝ SYSTÉM REHABILITACE JAKO VÝZNAMNÝ PROSTŘEDEK ÚSPĚŠNÉ INTEGRACE OSOB S POSTIŽENÍM HYBNOSTI Jiří Jankovský.....	16
VYUŽITÍ BIOMECHANIKY V APLIKOVANÝCH POHYBOVÝCH AKTIVITÁCH Miroslav Janura, Zdeněk Svoboda.....	17
TV VE SPECIÁLNÍM ŠKOLSTVÍ – ODRAZ PRÁCE VYSOKÝCH ŠKOL Vlastimila Karásková.....	19
VÝZNAM SPRÁVNÉHO DRŽENÍ TĚLA PŘI SPORTOVNÍCH AKTIVITÁCH VOZÍČKÁŘŮ Lenka Kratochvílová.....	20
TERCIÁRNÍ VZDĚLÁVÁNÍ V APA VE VZTAHU K VÝCHOVĚ KE ZDRAVÍ Milada Krejčí.....	21
KOMPETENCE PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ PRO TĚLESNOU VÝCHOVU ŽÁKŮ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI Martin Kudláček.....	22
POHYBOVÁ AKTIVITA A SPORT ŽÁKŮ SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM V PRIMÁRNÍM VZDĚLÁVÁNÍ Petra Kurková.....	24
„NAŠE TERAPIE JE ŽIVOT..“ – PROGRAM, KTERÝ MÁ POHYB Jana Malá.....	25
ZVYŠOVÁNÍ KVALITY ŽIVOTA DĚTÍ S ONKOLOGICKÝM ONEMOCNĚNÍM PROSTŘEDNICTVÍM PROGRAMŮ ZAMĚŘENÝCH NA POHYBOVÉ AKTIVITY Stanislava Martínková, Hana Hrstková.....	26
KONEV – PROMĚNA 1000 NEPLAVCŮ V PLAVCE: METODICKÁ ŘADA VÝUKY KOVÁŘ – NEVRKLA REALIZOVANÁ V KONTAKTU BB JAKO UNIKÁTNÍ PROJEKT VÝUKY PLAVÁNÍ A SPORTOVNÍHO TRÉNINKU TĚLESNĚ POSTIŽENÝCH Jan Nevrkla, Martin Kovář.....	27
NEFARMAKOLOGICKÉ INTERVENCE U DĚTÍ S ADHD Miroslav Novotný, Jan Haase.....	29
UNIVERZITNÍ STUDIA APA NA FTK UP, V ČR A V NĚKTERÝCH DALŠÍCH ZEMÍCH Hana Válková.....	31

ABSTRAKTY POSTEROVÝCH PŘÍSPĚVKŮ

<p>VYBRANÉ PROBLÉMY CHODECKÝCH AKTIVIT U OSOB SE ZRAKOVÝM POSTIŽENÍM V KOMPARACI S AKTIVNÍMI SENIORY Ladislav Bláha, David Cihlár, Štefan Balkó, Ludmila Drahovzalová, Martina Bartůňková, Lucie Kloudová, Alena Ženíšková.....</p>	35
<p>REKREAČNÍ SPORTOVNÍ AKTIVITY VOZÍČKÁŘŮ V ČESKÉ REPUBLICCE Martina Burkotová.....</p>	36
<p>VYUŽITÍ BIOMECHANICKÝCH METOD PŘI SLEDOVÁNÍ VLIVU HIPOTERAPIE NA ZMĚNU MOTORICKÝCH VZORCŮ DĚTÍ S CENTRÁLNÍ KOORDINAČNÍ PORUCHOU Jitka Dvořáková, Tereza Dvořáková, Miroslav Janura, Zdeněk Svoboda .....</p>	37
<p>DRAMATURGIE A SCÉNÁŘ ZÁŽITKOVÉHO POBYTU PRO DĚTI S ADHD Markéta Fejfarová, Ondřej Ješina.....</p>	38
<p>EFEKT TRÉNINKOVÉHO PROGRAMU STOLNÍHO TENISU Lucie Francová.....</p>	39
<p>SPORT JAKO SOCIALIZAČNÍ FAKTOR V ŽIVOTĚ ČLOVĚKA S POSTIŽENÍM Alexandr Gebauer, Renáta Staňková .....</p>	41
<p>PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE V PODPOŘE APA VE ZLÍNSKÉM KRAJI Roman Herink.....</p>	42
<p>ZAPOJENIE TELESNÝCH AKTIVÍT DO PROGRAMU PRE ROZVOJ ZAMESTNANOSTI LUDÍ S MENTÁLNÝM POSTIHNUTÍM Miroslava Holubíková.....</p>	43
<p>VYUŽITÍ RŮZNÝCH TYPŮ ORTÉZ AFO U PACIENTŮ S OMEZENÍM V OBLASTI HLEZENÍHO KLOUBU A NOHY – PARÉZA NERVUS PERONEUS (PŘÍPADOVÁ STUDIE) Lucie Honzíková, Miroslav Janura .....</p>	44
<p>ŽÁCI ROMSKÉHO ETNIKA VE ŠKOLNÍ TĚLESNÉ VÝCHOVĚ Ondřej Ješina, Vlastimila Karásková .....</p>	46
<p>SPORTOVNÍ AKCE ŠKOLY SVÍTÁNÍ, PARDUBICE Kateřina Kopecká, Michaela Spurná.....</p>	47
<p>ZDRAVOTNĚ-SOCIÁLNÍ BENEFITY ADEKVÁTNÍCH POHYBOVÝCH AKTIVIT U DĚTÍ S MENTÁLNÍ, SLUCHOVOU A ZRAKOVOU DISABILITOU Zuzana Kornatovská .....</p>	49
<p>HODNOCENÍ EFEKTU HIPOTERAPIE U PACIENTŮ S DMO Eva Krejčí, Miroslav Janura, Tereza Dvořáková.....</p>	50
<p>SEBEDŮVĚRA A VÝCHOVA KE ZDRAVÍ U SENIORŮ S DEGENERATIVNÍM ONEMOCNĚNÍM KLOUBŮ V KONTEXTU OBEZITY Milada Krejčí.....</p>	51
<p>MOTORICKÉ UKAZATELE SPORTOVČŮ SO DLE PROGRAMU FUNFITNESS Martin Kučera.....</p>	52
<p>PŘÍPRAVA PRO TĚLESNOU VÝCHOVU OSOB S POSTIŽENÍM Martin Kudláček, Ondřej Ješina, Hana Válková .....</p>	53

ANALÝZA ÚROVNĚ SUBJEKTIVNÍCH PREFERENCÍ U ŽÁKŮ VYBRANÉ ŠKOLY Jitka Ochmanová, Ondřej Ješina	55
QUADRUGBY – HRA, PŘED KTEROU SE NESCHOVÁŠ... Michal Ptáček.....	56
APLIKOVANÉ POHYBOVÉ AKTIVITY VE ŠKOLE SVÍTÁNÍ, PARDUBICE Michaela Spurná, Kateřina Kopecká.....	58
ANALÝZA APLIKOVANÉ TĚLESNÉ VÝCHOVY V CREDU, O. P. S, OLOMOUC Miroslava Spurná, Lucie Rybová.....	60
APLIKOVANÉ PSYCHOMOTORICKÉ AKTIVITY NA FAKULTĚ SPORTOVNÍCH STUDIÍ MASARYKOVY UNIVERZITY V BRNĚ Dagmar Trávníková, Tomáš Ulbrich	61
POSTAVENÍ POHYBOVÝCH AKTIVIT V HODNOTOVÉ ORIENTACI DĚTÍ S ONKOLOGICKÝM ONEMOCNĚNÍM VE VZTAHU KE KVALITĚ JEJICH ŽIVOTA Tomáš Vyhlídal.....	62
RANÁ PÉČE – PODPORA RODINY A VÝVOJE DÍTĚTE S POSTIŽENÍM NEJEN POHYBEM... Tomáš Vyskočil.....	63
MODIFIKACE PROGRAMU PARALYMPIJSKÝ ŠKOLNÍ DEN DO PROSTŘEDÍ ČESKÉHO ŠKOLSTVÍ A APLIKOVANÉ POHYBOVÉ AKTIVITY V ČESKÉ REPUBLICE Alena Vyskočilová.....	65
SROVNÁNÍ EFEKTU UŽITÍ METODY BLOKOVÉ A ROZPTÝLENÉ PRAXE NA ÚROVEŇ PROVÁDĚNÍ VYBRANÝCH DOVEDNOSTÍ V BOCCIE U ZKUŠENÝCH SPORTOVČŮ S DĚTSKOU MOZKOVOU OBRNOU (DMO) Julie Wittmannová, Luke Morris.....	67
20 LET APLIKOVANÝCH POHYBOVÝCH AKTIVIT V ČESKÉ REPUBLICE	
BYLO – NEBYLO... PŮVOD A SOUČASNOST APA NA FTK UP Hana Válková.....	71
STUDIJNÍ OBOR APLIKOVANÉ POHYBOVÉ AKTIVITY (BAKALÁŘSKÉ STUDIUM) Tomáš Vyhlídal.....	76
APLIKOVANÁ TĚLESNÁ VÝCHOVA (BAKALÁŘSKÉ A NAVAZUJÍCÍ MAGISTERSKÉ STUDIUM) Tomáš Vyhlídal.....	78
PROJEKTY REALIZOVANÉ V OBLASTI APA NA FAKULTĚ TĚLESNÉ KULTURY UNIVERZITY PALACKÉHO V OLOMOUCI Martin Kudláček.....	80
APLIKOVANÉ POHYBOVÉ AKTIVITY V TEORII A PRAXI Martin Kudláček.....	85
ČESKÁ ASOCIACE APLIKOVANÝCH POHYBOVÝCH AKTIVIT Ondřej Ješina.....	86
ERASMUS MUNDUS V OBLASTI APLIKOVANÝCH POHYBOVÝCH AKTIVIT Hana Válková.....	88

VÝBĚR BIBLIOGRAFIE V OBLASTI APLIKOVANÝCH POHYBOVÝCH AKTIVIT
V LETECH 2005–2011

Ondřej Ješina.....90

VYBRANÁ PRACOVIŠTĚ VĚNUJÍCÍ SE APLIKOVANÝM POHYBOVÝM
AKTIVITÁM VE SPOLUPRÁCI S CENTREM APA

Tomáš Vyhlídal.....93

Vážení kolegové a přátelé aplikovaných pohybových aktivit,

dostává se vám do rukou sborník z historicky 1. české národní konference aplikovaných pohybových aktivit. Myšlenka zorganizovat tuto akci se před několika lety zrodila v hlavách tvůrců projektu Centra APA. Na základě tohoto projektu se nám podařilo získat prostředky z Evropských strukturálních fondů a MŠMT ČR, díky nimž jsme mohli tuto konferenci finančně zajistit, a také podporu lidí, kteří se podíleli na její organizaci a bez nichž by tuto akci nebylo možné uspořádat.

Konference by samozřejmě nebyla konferencí bez aktivních účastníků. Děkujeme tedy všem, kteří se na konferenci přihlásili, aby prezentovali své příspěvky a obohatili tak oblast APA o své poznatky a zkušenosti. Velký dík patří také hlavním řečníkům v jednotlivých sekcích.

Ve sborníku naleznete nejen abstrakty všech ústních i posterových příspěvků konference, ale využili jsme této příležitosti také k publikaci vybraných informací o vzniku a realizaci aplikovaných pohybových aktivit v naší zemi od roku 1991.

Věříme, že touto konferencí zakládáme tradici českých národních konferencí APA, které budou přispívat k rozvoji aplikovaných pohybových aktivit nejen v České republice, ale v součinnosti s mezinárodními konferencemi, jakými jsou například European Congress of Adapted Physical Activity (EUCAPA) nebo International Symposium of Adapted Physical Activity (ISAPA), také k rozvoji tohoto oboru v Evropě a ve světě.

Těšíme se na shledanou na příští české národní konferenci APA.

Alena Vyskočilová
(editorka sborníku)

ABSTRAKTY KLÍČOVÝCH PŘEDNÁŠEJÍCÍCH

INDIVIDUÁLNÍ VZDĚLÁVACÍ PLÁN PRO TĚLESNOU VÝCHOVU

Radka Bartoňová

*Centrum podpory integrace, Katedra aplikovaných pohybových aktivit,
Fakulta tělesné kultury, Univerzita Palackého v Olomouci*

Děti se zdravotním postižením integrovaných v běžných školách neustále přibývá. Při integračním procesu významně pomáhají speciálně pedagogická centra (SPC), jejichž zaměstnanci jsou většinou odborníci na všechny předměty kromě tělesné výchovy. Přispívají k odstraňování bariér, zajištění podmínek pro výuku a konzultaci s pedagogem, vypracování individuálních vzdělávacích plánů atd. K tomuto však většinou nedochází v případě tělesné výchovy a je to pochopitelné. Tělesná výchova (TV) je specifickým předmětem s ohledem na cíle, náplň, bariéry, pomůcky a další. I proto vznikly projekty Centra podpory integrace a Speciálně poradenské centra aplikovaných pohybových aktivit, s jejichž podporou vzniklá centra by měla být v těchto ohledech nápomocna SPC a dosáhnout toho, aby k integraci v TV bylo přístupováno podobně jako k integraci v ostatních předmětech. Za téměř dva roky práce v těchto projektech jsme podpořili a podporujeme řadu žáků se zdravotním postižením v jejich integraci do TV nebo žáků již v TV integrovaných. Hlavní pracovní náplní je tvorba individuálních vzdělávacích plánů (IVP) pro TV a jejich realizace.

Pro úspěšnou integrovanou TV musíme vzít v potaz několik věcí. První je *typ a charakteristika zdravotního postižení*. Je potřeba zvážit, zda integrace dítěte bude přínosem pro něj a zda nebude negativně ovlivňovat průběh TV. Integrace závisí i na *možnostech školy (personál, architektonické bariéry, pomůcky)*. Z dalších věcí, které je potřeba před samotnou integrací poznat, je *osobnost dítěte a spolužáci*. Velkou roli hrají i *rodiče a pedagogové*.

Než zahájíme proces integrace, je vhodné provést diagnostiku. V první řadě je to *diagnostika prostředí*.

Pokud je klima školy nakloněno integraci, je potřeba zjistit, zda bude prakticky možné, aby dítě se zdravotním postižením mohlo nějakým způsobem tělesnou výchovu navštěvovat společně s ostatními. Podstatným aspektem je problematika asistence. Pokud má žák osobního asistenta, je integrace do tělesné výchovy daleko jednodušší. Další je *diagnostika pohybových schopností a dovedností*. Lze si stanovit nějaký základní model, který můžeme aplikovat u jednotlivých dětí. My si však musíme určit, jakým způsobem budeme tento model u dětí dodržovat a jak budeme k dětem individuálně přistupovat. Je důležité si najít vlastní způsob zápisu, pozorování a dotazování.

IVP pro TV je potřeba postavit na základní diagnostice a reálných cílech integrované TV. Jako základ IVP by měl posloužit tematický plán pro celou třídu. Většinu aktivit je možné modifikovat nebo vyměnit za aktivity jiné. U dětí, které nemají vůbec žádné zkušenosti se sporty či jinými pohybovými aktivitami běžně vyučovanými

ve škole a jsou integrovány až v pozdějších letech, je potřeba začít s výukou základních dovedností. Po uplynutí doby, na kterou byl IVP určen, je dobré provést hodnocení a doporučení pro další období. Úspěšná integrace do TV předpokládá hlavně pozitivní přístup lidí kolem žáka se zdravotním postižením, jejich vstřícné postoje a snahu.

APLIKOVANÉ POHYBOVÉ AKTIVITY NA ZÁKLADNÍ ŠKOLE PRO ZRAKOVĚ POSTIŽENÉ V OPAVĚ

Iveta Hendrychová, Jana Čmelíková

Základní škola, Opava, p. o.

Sport patří bezesporu mezi integrační pojítka do světa tzv. zdravé populace. Toho jsme si vědomi, a proto se snažíme nabídnout našim žákům co možná největší možnosti sportovního využití. Kromě toho, že v hodinách tělesné výchovy plníme úkoly školního vzdělávacího plánu, začleňujeme zde sportovní aktivity, které jsou typické pro zrakově postižené. Tuto naši snahu pak rozšiřujeme do volnočasového programu žáků.

Mezi naše nejčastější pohybové aktivity patří, vedle běžných sportovních činností, typické hry zrakově postižených: showdown, goalball a kreistorball. Využíváme tedy sportovní činnosti, které kladou nárok na prostorovou i sluchovou orientaci ve spojení s pohybem.

V roce 2006 jsme se zapojili do projektu sérií závodů horských kol „Kolo pro život“, kde si v jízdě na tandemových kolech společně se zdravými bikery pravidelně poměřujeme síly v různých částech republiky. Tato aktivita se setkává mezi zrakově postiženými sportovci s velkým ohlasem.

Mnoho sportovních akcí pořádáme pro naše žáky v rámci odpoledních turnajů mezi jednotlivými třídami např.: ve florbalu, futsalu, přehazované, badmintonu, stolním tenisu. Do našich sportovních aktivit se snažíme zapojit také jiné základní školy pořádáním integrovaných turnajů v goalballu, kde si žáci tzv. běžných škol vyzkoušejí aktivity handicapovaných dětí. Také naši žáci se snaží naučit sporty netradiční pro nás, účastníme se turnajů v bocci, zkoušíme zvukovou střelbu, jízdu na koni, vyzkoušeli jsme odvahu v lanovém centru. Byli jsme zapojeni do projektu Evropské unie, kde jsme se pod odborným vedením učili jednoduchou sestavu tai-chi.

Nejprestižnější sportovní akcí s dlouholetou tradicí jsou bezesporu Sportovní hry zrakově postižené mládeže. Patří mezi akce, které jsou vyvrcholením sportovní přípravy. Soutěží se v atletice, plavání, showdownu a goalballu. V organizaci a pořádání sportovních her se základní školy pro zrakově postižené střídají.

Hlavním cílem sportu na naší škole je nejen soutěžní zápolení, ale také navazování nových přátelství, překonávání překážek, rozvoj zdravého sebevědomí a schopnost vyrovnat se v mnohém zdravým či je někdy i předstihnout.

VOZEJKOV A SURVIVAL PRO VOZÍČKÁŘE

Alena Jančíková, Martin Pádívý

Svaz paraplegiků, občanské sdružení Czech paraplegic association

Obsahem příspěvku je informace o dvou projektech občanského sdružení Svaz paraplegiků pro vozíčkáře po poškození míchy v celé republice. Svaz paraplegiků (SP) sdružuje vozíčkáře po poškození míchy, hájí jejich zájmy a práva a pomáhá jim.

1. Survival

Role sportu při návratu vozíčkářů do plnohodnotného života je nezastupitelná. Zvláštní význam mají sportovní akce, kterých se mohou hendikepovaní zúčastnit společně se zdravými. Možností k takovému sportování je však zatím v ČR málo. Proto Svaz paraplegiků organizuje „vozíčkářskou sekci“ prvního ročníku závodu „Survival 2011 – bez hranic“ (hlavním pořadatelem je AMU Praha). Jde o první společný závod vozíčkářů a chodících sportovců, ojedinělou outdoorovou akci, která nejen u nás, ale ani ve světě nemá obdoby. Závod má velkou tradici mezi chodícími sportovci. Letos 10.–12. června bude poprvé rozšířen o kategorii vozíčkářů (neoficiální nultý ročník proběhl loni a setkal se s obrovským ohlasem). Závodit se bude ve dvojicích nonstop 24 hodin v 11 disciplínách. Naši vizi je, aby se tento závod stal tradicí.

2. Vozejkov – komunitní server pro vozíčkáře

V rámci tohoto projektu vytváříme internetovou společenskou síť pro vozíčkáře po poškození míchy. Jejím cílem je především poskytnout vozíčkářům chráněné prostředí, v němž si mohou vyměňovat informace a navzájem si pomáhat. Komunitní server bude místem, kde budou všechny organizace pomáhající vozíčkářům centralizovat své informace, uživatelé sami si pak budou své informace udržovat, server bude místem, které budou vozíčkáři navštěvovat, obracet se na sebe vzájemně a inspirovat se. Budou zde umožněny anonymní diskuse o choulostivých problémech, moderované diskuse na různá témata, která jsou pro vozíčkáře důležitá. Chceme, aby komunitní server pomohl rozkrýt různá tabu, která okolo lidí ochrnutých po poškození míchy jsou, aby jim pomohl uvědomit si, že se svými problémy nejsou sami a že se za ně nemusí stydět a schovávat se. Budou mít rovněž možnost porovnat své problémy s problémy lidí s jinými diagnózami. Síť bude fungovat i jako platforma s funkcí zastřešujícího webu pro všechny organizace, které poskytují služby a pomáhají lidem upoutaným na vozík. Registrovaní uživatelé budou filtrováni podle regionů, aby mohli získávat přátele či potřebné informace v místě bydliště. Zvláštní význam bude mít komunitní server pro sportovní organizace tělesně postižených, které tak získají možnost seznamovat lidi se sportem, propagovat sportovní akce a získávat členy mezi novými či dosud neaktivními vozíčkáři.

UCELENÝ SYSTÉM REHABILITACE JAKO VÝZNAMNÝ PROSTŘEDEK ÚSPĚŠNÉ INTEGRACE OSOB S POSTIŽENÍM HYBNOSTI

Jiří Jankovský

ARPIDA, centrum pro rehabilitaci osob se zdravotním postižením, o. s.

Ucelený systém rehabilitace umožňuje díky odborné činnosti **multidisciplinárního týmu** účelné propojení péče v oblasti léčebné, edukační a sociální. Jedná se o komplexní, velmi efektivní léčbu osob se závažným zdravotním (zejména motorickým) postižením, zahrnující též jejich **úspěšnou integraci** v sociálním prostředí.

Ačkoliv je zapotřebí vnímat ucelený systém rehabilitace komplexně, kdy se navzájem prolínají a doplňují **prostředky léčebné** (např. fyzioterapie – LTV, ergoterapie, hydroterapie, termoterapie, elektroterapie, magnetoterapie, ale i hipoterapie, canisterapie atp.), **pedagogické** (týkají se především včasné intervence, předškolního, základního a středního vzdělávání), **sociální** (zde máme na mysli zejména sociální služby – viz zákon č. 108/2006 Sb.) a **prostředky pracovní** (umožňující lidem se zdravotním postižením uspět na volném, popřípadě chráněném, pracovním trhu – viz ustanovení zákona č. 435/2004 Sb.), přesto se zejména v dětském věku (s ohledem na povinnou školní docházku) jeví jako dominantní především prostředky pedagogické. Ostatně vzdělávání je vhodné vnímat jako celoživotní proces a získané vzdělání pak jako „otevřený systém“, kde zpravidla platí, že „kdo chvíli stál, již stojí opodál...“. Týká se to samozřejmě i osob se zdravotním postižením, vždyť kvalita jejich dosaženého vzdělání má zcela zásadní význam i pro kvalitu jejich dalšího života. V této souvislosti nelze opomenout ani problematiku **integrace**, resp. tzv. **inkluzivního vzdělávání** osob se zdravotním postižením (mám na mysli jeho možnosti i limity).

Mezi pedagogické prostředky rehabilitace náleží ovšem i velmi rozmanitá oblast nejrůznějších **zájmových (rekreačních) a volnočasových aktivit** a zejména pak mimořádně citlivý a komplikovaný proces vyrovnávání se a přijetí dítěte se závažným zdravotním postižením jeho rodiči, resp. rodinou, tedy tzv. **coping**.

Všechny výše uvedené skutečnosti jednoznačně potvrzují akcentaci pedagogických prostředků rehabilitace, což dokazuje, že se rehabilitace stala pedagogickým jevem.

Naznačenou problematiku lze dokumentovat na odborné činnosti **centra ARPIDA**, o. s., v Českých Budějovicích, kterému se daří úspěšně realizovat tzv. ucelený systém rehabilitace již osmnáctým rokem.

VYUŽITÍ BIOMECHANIKY V APLIKOVANÝCH POHYBOVÝCH AKTIVITÁCH

Miroslav Janura, Zdeněk Svoboda

Fakulta tělesné kultury, Univerzita Palackého v Olomouci

Biomechanická analýza pohybu má široké využití u různých skupin populace. Její aplikací lze hodnotit provedení chůze u seniorů, posoudit a upravit techniku u vrcholových sportovců, zlepšit lokomoci a snížit zatížení u pacientů. Využití poznatků z biomechaniky je nezbytné pro získání komplexní a objektivní informace o sledovaném pohybu. Je logické, že pomocí postupů a metod, které jsou využívány u zdravých jedinců, lze s úspěchem hodnotit také aplikované pohybové aktivity.

Mezi oblasti, kterými se dlouhodobě zabývá naše pracoviště, patří biomechanická analýza pohybu osob s amputací na dolních končetinách a hodnocení vlivu hipoterapie na změny v hybném systému.

Analýza pohybu u osob s amputací se zaměřuje na hodnocení posturální stability ve statických a kvazistatických situacích a na provedení chůze. Kinematická analýza, při které zaznamenáváme a vyhodnocujeme pohyb vybraných bodů na těle sledované osoby, umožňuje např. nalézt změny v základních úhlových a rychlostních parametrech na dolních končetinách při použití různých typů protetických chodidel a kolenních kloubů. Pomocí dynamické analýzy (měření velikosti sil a rozložení tlaků na kontaktních plochách) hodnotíme velikost výchylek těla při hodnocení stability, zatížení při kontaktu nohy s podložkou, velikost sil na kontaktu pahýlu a lůžka protézy apod. Získané výsledky umožňují určit vhodný typ protetické pomůcky pro daného jedince, případně posoudit, jak se projeví změny v nastavení komponent protézy na jeho zatížení.

Hipoterapie je součástí systému komplexní rehabilitační péče o pacienta. Svými specifickými terapeutickými účinky spadá mezi propioceptivně neuromuskulárně facilitativní metody. Pro rehabilitaci pohybového aparátu člověka je využíván krok koně jako stimul, který vyvolává pohyb jednotlivých segmentů. Přes hřbet koně se tento pohyb přenáší na tělo pacienta. Balanční plocha hřbetu koně tak nabízí jedinečnou senzomotorickou stimulaci probíhající v rytmu a v prostoru. Abychom mohli určit míru vlivu působení koně na pacienta, je nezbytné provést biomechanickou analýzu pohybu v různých podmínkách vnějšího prostředí a při různém provedení vlastní terapie (rychlost pohybu; frekvence a délka kroku koně; kvalita a sklon terénu, na kterém hipoterapie probíhá; somatotyp koně; způsob polohování pacienta apod.). Jedině tak lze dosáhnout objektivní výstupy, umožňující posoudit, jak je probíhající terapie úspěšná, a zabránit případným kontraindikacím při nevhodném použití koně.

Biomechanická analýza je pouze jedním z přístupů, který umožňuje hodnotit pohyb člověka. Podobně jako v dalších vědních oborech, které se zabývají lidským tělem, musíme přihlížet k množství limitů (transformace parametrů získaných z povrchu těla

TV VE SPECIÁLNÍM ŠKOLSTVÍ – ODRAZ PRÁCE VYSOKÝCH ŠKOL

Vlastimila Karásková

*Katedra aplikovaných pohybových aktivit,
Fakulta tělesné kultury, Univerzita Palackého v Olomouci*

Praxe ukazuje, že mezi osobností a odbornou přípravou učitele TV ve speciální škole na jedné straně a jeho výsledky v práci se žáky s postižením na druhé straně existuje úzký vztah. Položili jsme si otázku: Připravují VŠ kvalitního učitele TV ve speciální škole, který by měl u svých žáků vedle formální autority i přirozenou autoritu?

V předloženém příspěvku se zaměřujeme na některá kritická místa pregraduální přípravy učitelů TV ve speciálních školách:

- Úskalí, která skýtají spojení aprobační tělesná výchova a speciální pedagogika, se závěrem: jediná vhodná alternativa – samostatný studijní obor ATV.
- Atributem kvalitní činnosti učitele TV ve speciální škole je respektování etických aspektů, z čehož vyplývá potřeba zvýšit kvalitativní i kvantitativní nároky na výuku etiky u studentů, včetně praktických aplikací.
- Ještě v průběhu studia musí student získat dostatek praktických zkušeností, což nelze bez kvalitní pedagogické praxe, a to v dostatečném rozsahu a pod supervizi zkušených pedagogů.
- Prevencí stagnace pregraduálního vzdělávání je pružná reakce VŠ na tendence a nové směry ve školské politice a legislativě, na novinky v příbuzných oborech. VŠ musí aktivně vstřebávat nové poznatky, terminologii apod., a to jak z oblasti speciální pedagogiky, tak i tělesné výchovy, a importovat je do vzdělávacích obsahů.
- Nedostatek pedeutologických výzkumů se zaměřením na učitele TV ve speciálních školách – nutno napravit zvýšenou výzkumnou aktivitou v tomto směru.
- Dosavadní menší aktivitu VŠ v oblasti programů celoživotního vzdělávání pro učitele TV ve speciálních školách je třeba nahradit vytvářením a nabídkou kvalitních a atraktivních vzdělávacích programů, akceptujících nové trendy i aktuální potřeby učitelů.

Závěrem zopakujeme, že osobnost a činnost učitele pokládáme za rozhodujícího činitele tělesné výchovy žáků s postižením. Člověku, který chce pracovat v této oblasti, nestačí jen zájem nebo soucit s postiženými jedinci. Musí být i odborně připraven. Jsme přesvědčeni, že vysoké školy v tomto směru mohou svoji společenskou roli beze zbytku splnit, ovšem jen při vyšší míře sebereflexe.

VÝZNAM SPRÁVNÉHO DRŽENÍ TĚLA PŘI SPORTOVNÍCH AKTIVITÁCH VOZÍČKÁŘŮ

Lenka Kratochvílová

Centrum Paraple, o. p. s.

Pro člověka na vozíku je sed polohou, ve které tráví všechen svůj aktivně prožitý čas. Proto je důležité zajistit tuto polohu tak, aby splňovala fyziologické parametry a poskytla vozíčkáři možnost aktivně se na vozíku pohybovat, volně manipulovat horními končetinami v prostoru a aby nebyla zdrojem bolesti. Zvýšená zátěž při sportovních aktivitách klade na sed vozíčkářů specifické požadavky a často je nutné volit kompromis, a to kompromis mezi představou fyzioterapeuta o fyziologii správného sedu, centrace ramen a správném držení těla, mezi fyzickou kapacitou vozíčkáře a mezi požadavky, které na něj klade sportovní výkon. Pro zajištění polohy při sportu využíváme nejrůznější možnosti pasivní zevní fixace trupu, specifických sportovních vozíků dle typu sportu, úchopových rukavic a dalších pomůcek. V ideálním případě se podaří propojit pohled fyzioterapeuta, ergoterapeuta a sportovního terapeuta a společně pak optimálně zajistit sed vhodný pro daný sport.

TERCIÁRNÍ VZDĚLÁVÁNÍ V APA VE VZTAHU K VÝCHOVĚ KE ZDRAVÍ

Milada Krejčí

*Katedra výchovy ke zdraví, Pedagogická fakulta,
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích*

Studijní obor „Výchova ke zdraví“, od jehož vzniku uplynulo na PF JU 5 let, plně odpovídá záměrům evropského programu „ZDRAVÍ 21“, zdůrazňujícího společenskou potřebu pedagogicko-psychologicky vzdělaných odborníků, jejichž úkolem je vedení člověka k zájmu o vlastní zdraví, posílení jeho důstojnosti, sebedůvěry, samostatnosti i odpovědnosti. Samotné znalosti v oblasti péče o vlastní zdraví nejsou účinné. Až ten, kdo si váží sám sebe, je motivován k tomu, aby pro své zdraví a zdraví ostatních něco užitečného udělal. Fyzický, duševní, sociální a duchovní rozměr, to jsou úrovně, ve kterých je zdraví člověka ovlivnitelné. Předmětem studia daného oboru není tedy pouze biologický a behaviorálně-psychický rozměr jedince, ale rozměr „Self“ ve smyslu jeho subjektivní bohatosti, zvláštnosti, hodnotové typiky a personální jedinečnosti. Zvláštní pozornost je věnována preskripci, optimalizaci životního režimu a intervenčním programům pro jedince s disabilitou a se specifickými problémy. Předměty APA jsou povinnou, povinně výběrovou a výběrovou součástí studia ve všech probíhajících studijních programech Výchova ke zdraví na PF JU v Českých Budějovicích. Jedná se o řešení podpory zdraví osob s disabilitou v různých věkových skupinách, což je relevantní k současné problematice populace v EU. Absolventi jsou připravováni v tomto kontextu pro co nejširší uplatnění v praxi. Jsou vedeni k tomu, aby využívali vědecky ověřené zkušenosti a postupy v prevenci, ochraně a posilování zdraví tak, aby ve svém pracovním zařazení, v souladu s meziresortně pojímaným systémem péče o zdraví, působili účinně a humánně.

KOMPETENCE PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ PRO TĚLESNOU VÝCHOVU ŽÁKŮ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI

Martin Kudláček

*Katedra aplikovaných pohybových aktivit
Fakulta tělesné kultury, Univerzita Palackého v Olomouci*

V současné době pracuje české školství stále častěji v multikulturním prostředí, legislativa umožňuje a vyžaduje integraci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a stále častější bývá společná výuka chlapců a dívek v tělesné výchově. To vše může představovat pro pedagoga větší nároky a klást před něj nové a nové výzvy. Problematikou osob se SVP v kontextu pohybových aktivit se zabývá především vědní disciplína, kterou u nás označujeme jako aplikované pohybové aktivity (dále jen APA). V rámci APA se na problematiku školní tělesné výchovy zaměřuje především aplikovaná tělesná výchova (ATV), která je definována jako tělesná výchova pro osoby se zdravotním postižením či jinými speciálními vzdělávacími potřebami. ATV je tedy tělesnou výchovou na školách speciálních (pro žáky s mentálním, sluchovým, zrakovým či tělesným postižením i pro žáky s kombinovanými vadami) nebo školách běžných (individuální či skupinová integrace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami). Zákon 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), jednoznačně vymezuje právo dětí, žáků a studentů (žáků) se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP) na používání vhodných metodických postupů a vytvoření přiměřených podmínek pro vzdělávání. Bez kvalitní přípravy budoucích pedagogických pracovníků (dle zákona 563/2004 Sb.) a získání kompetencí ve vztahu k integraci žáků se SVP je naplnění specifických potřeb v kontextu realizace výuky tělesné výchovy (a sportu) velmi obtížné, mnohdy dokonce nemožné. Cílem této prezentace je informovat o výstupech projektu EIPET (European Inclusive Physical Education Training) a EUSAPA (European Standards in Adapted Physical Activities). Cílem projektu EIPET (LLP/LdV/TOI/2007/IRL-502) bylo vypracovat řešení na podporu integrace žáků se zdravotním postižením ve školní TV a přípravu učitelů tělesné výchovy pro integrovanou TV. Hlavními cíli projektu bylo popsat funkční mapy a profesní kompetence, které učitel TV potřebuje, aby mohl úspěšně integrovat žáky se zdravotním postižením. Funkční mapa a profesní kompetence byly vytvořeny na základě analýzy stavu integrované školní TV a teoretického modelu PAPTECA. Cíle projektu EUSAPA (142271-LLP-1-2008-1-CZ-ERASMUS-EMHE) byly následující:

- 1) Popsat profesní kompetence v každé ze tří oblastí APA:
  - a) aplikovaná tělesná výchova;
  - b) aplikované sporty a rekreace;
  - c) aplikované pohybové aktivity v oblasti rehabilitace.

- 2) Zjistit potřeby pro každou z výše uvedených oblastí APA v jednotlivých zemích zapojených do projektu.
- 3) Vymezit akademické standardy (specifikovat kompetence a studijní výstupy) ve třech zmiňovaných oblastech APA a vytvořit mezinárodní akademický rámec, který zajistí kvalitu přípravy profesionálů v oblastech APA na evropské úrovni.

Součástí příspěvku je prezentace Evropského kvalifikačního rámce (EQF) pro oblast aplikované tělesné výchovy. Budou prezentovány také potenciální limity týkající se teoretických i praktických otázek integrované TV, které jsou diskutovány v kontextu VŠ přípravy učitelů TV a nového projektu Příprava pro tělesnou výchovu osob s postižením (CZ.1.07/2.2.00/15.0336).

POHYBOVÁ AKTIVITA A SPORT ŽÁKŮ SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM V PRIMÁRNÍM VZDĚLÁVÁNÍ

Petra Kurková

Fakulta tělesné kultury, Univerzita Palackého v Olomouci

Osoby se sluchovým postižením reprezentují rozmanitý segment populace. Zatímco někteří jedinci definují svoji sluchovou ztrátu jako postižení, které překonali, jiné jedince spřížňuje filozofie, že hluchota je unikátní, s jedinečnými charakterizujícími rysy a je sjednocujícím faktorem pro všechny jedince, kteří nemohou slyšet.

V současnosti převládá trend, kdy je u jedinců se sluchovým postižením věnováno značné úsilí na cílenou včasnou diagnostiku sluchové ztráty a na podporu mluvené komunikace, spočívající v zesílení zvuků za pomoci sluchadel a kochleárních implantátů, a na progresivní vývoj technologií a strategií, které podporují integraci těchto osob do majoritní společnosti. Neméně důležitou roli v uvedeném trendu v oblasti vzdělávání sehrává zakotvení v legislativě. Avšak ani tyto změny nemusejí mít vliv na úspěšné začlenění žáka se sluchovým postižením. Svou roli sehrává také míra postižení u integrovaného žáka a systém opatření podporujících speciální potřeby daného jedince v různém prostředí.

Úspěšně zvládnutá komunikace v rámci třídy (žák se sluchovým postižením, učitel a spolužáci) se může podílet na tom, že žák se sluchovým postižením se cítí být začleněn v kolektivu třídy a nepocituje limity v tělesné výchově a volnočasové pohybové aktivitě. Je však nutné zohlednit fakt, že sluchová ztráta klade vysoké nároky na pozornost (nutnost odezírat, dřívější únava organismu, rušivé okolní prostředí). U žáků se sluchovým postižením je patrná snaha zaujímat prostor, kopírování pohybu jiného žáka a opožděné reakce na slovní pokyny. Rovněž se mohou u žáků vyskytovat obavy z komunikačních nedorozumění, případně z poškození sluchadla/kochleárního implantátu při kontaktních sportech.

Vzdělávání žáků se sluchovým postižením v běžných školách a školách samostatně zřízených pro tyto žáky má svoje pozitiva a negativa, která se promítají i do realizace pohybové aktivity. Cílem příspěvku je prezentovat aktuální poznatky z oblasti primárního vzdělávání žáků se sluchovým postižením, a to zejména ve vztahu k pohybové aktivitě a sportu.

„NAŠE TERAPIE JE ŽIVOT...“ – PROGRAM, KTERÝ MÁ POHYB

Jana Malá

Mateřská škola Olomouc

Fakultní škola Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci

Stát na pódiu, užít si svou chvilku slávy a dokázat, že diagnóza je informací, která určuje jinou cestu k cíli. To je obsah příspěvku o nácviku hudebně pohybové aktivity s finálním veřejným vystoupením dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, zejména s poruchou autistického spektra. V souvislosti s programem „Naše terapie je život...“ jsou představeny jednotlivé fáze nácviku s využitím prvků TEACCH programu s důrazem na rozvoj sociálního učení a generalizací již získaných dovedností. Jednotlivé kroky se prolínají s individuálním vzdělávacím plánem a ukazují na nutnost detailního propracování s respektem na osobnost dítěte, diagnózu, psychologický profil a objem dosud získaných zkušeností.

Klíčovým prvkem je aktivovat zdravou a radostnou vnitřní „výkonovou“ motivaci s cílem eliminovat úzkostné emoce a vstřípit plnou důvěru v pedagoga. Motivační aspekt je klíčový zejména u dětí s autismem, kde je cílem „překrýt“ silným impulsem ulpívavé chování a stereotypii.

Cílem je představit současně program spolupráce s rodinou, který je nedílnou součástí aktivity a prostupuje i prohlubuje již naučené v plné návaznosti a jednotnosti, která je mimo jiné garantována i metodickým postupem, sděleným rodičům v komunikačním sešitě.

Všechny tyto faktory realizované se zásadou důslednosti a načasováním jednotlivých fází teď umožňují prezentaci finále, kdy děti jako „předskokani“ skupiny „Beatles Revival“ ji svým výkonem, odvahou a nasazením „přeskočili“...

ZVYŠOVÁNÍ KVALITY ŽIVOTA DĚTÍ S ONKOLOGICKÝM ONEMOCNĚNÍM PROSTŘEDNICTVÍM PROGRAMŮ ZAMĚŘENÝCH NA POHYBOVÉ AKTIVITY

Stanislava Martínková, Hana Hrstková

Nadační fond dětské onkologie Krtek

Klinika dětské onkologie FN Brno (KDO FN Brno) je jedním ze dvou oficiálních center akreditovaných pro diagnostiku a léčbu nádorových onemocnění u dětí a mladých dospělých v ČR. Toto zařízení je spádovým centrem pro celou oblast Moravy, Slezska a východní poloviny Čech. Nadační fond dětské onkologie KRTEK podporuje od roku 1999 práci Kliniky dětské onkologie FN Brno (dále jen KDO) a je její neoddělitelnou součástí. V současné době je v České republice zhoubný nádor diagnostikován u více než 300 dětí ročně. Vyléčení je nyní udáváno podle typů nádoru u více než 80 % nemocných dětí. V současné době se předpokládá, že jeden ze 450 adolescentů a mladých dospělých je bývalý dětský onkologický pacient. V průběhu velmi intenzivní terapie zhoubného nádoru není obvykle možná výraznější pohybová aktivita.

Po ukončení léčebného protokolu je možné postupné zatěžování dětí, které je ale vždy vysoce individuální. Vzhledem k tomu, že jsme na souboru 100 bývalých onkologických pacientů nezjistili žádné změny, které by indikovaly omezení pohybové aktivity, provedli jsme vyhodnocení skladby těla a pohybovou aktivitu. Zjistili jsme, že pouze 50 % jedinců mělo optimální váhu, u 30 % byla váha na hranici nadváhy a obezity. Při hodnocení pohybového režimu jsme zjistili, že výdej energie je pouze na 50 % normy populace, byly upřednostňovány sporty energeticky méně náročné.

Príspevek informuje o programech zaměřených na zvyšování kvality života dětí s onkologickým onemocněním a jejich blízkých nejen v průběhu léčby, ale i v období, kdy se vyrovnávají s následky léčby. Jsou představeny pohybové programy, které slouží k resocializaci dětí s onkologickým onemocněním a také programy a projekty informující širší veřejnost o této problematice.

KONEV – PROMĚNA 1000 NEPLAVCŮ V PLAVCE: METODICKÁ ŘADA VÝUKY KOVÁŘ – NEVRKLA REALIZOVANÁ V KONTAKTU BB JAKO UNIKÁTNÍ PROJEKT VÝUKY PLAVÁNÍ A SPORTOVNÍHO TRÉNINKU TĚLESNĚ POSTIŽENÝCH

Jan Nevrkla, Martin Kovář

Kontakt bB

Hlavním prostředím pro naplňování poslání sdružení KONTAKT bB je voda. Esenciálními charakteristikami činnosti jsou aktivita, nezávislost, soběstačnost a intenzivní komunikace na bázi pochopení a porozumění. Nosnou aktivitou je terapie pohybem ve vodě pro osoby s tělesným postižením. Koncepční, kontinuální a metodicky vedený program plavání tělesně postižených je realizován na všech úrovních od rehabilitační až k vrcholově sportovní a je v tomto pojetí celosvětově unikátní. Všechny oblasti činnosti sdružení z cílené, individualizované terapie pohybem ve vodě vycházejí, navazují na ni a vhodně ji doplňují.

- Odstraňuje bariéry mezi zdravotně postiženou a nepostiženou populací příkladem aktivního životního stylu, k němuž je nezbytná spolupráce obou skupin, odlišujících se pouze vnějšími znaky.
- Vede účastníky programu sdružení k nezávislému pojetí života a motivuje je k aktivnímu životnímu stylu, dávajícím příklad a působícím aktivizačně na lidi v jejich blízkosti.
- Napomáhá k dosažení vysokého stupně soběstačnosti účastníků programu, aby míra nutné asistence při aktivním zapojení do společenského života mohla být co nejnižší.
- Realizuje program primárně pro děti a mládež s tělesným postižením a pokud to kapacita umožňuje, otvírá jej pro všechny věkové kategorie a pro všechny typy zdravotního postižení.

Hlavní činnost je rozdělena do tří oblastí:

- I. výuka plavání,
- II. pobytové akce,
- III. sport.

Všechny oblasti staví na programu aktivní terapie pohybem ve vodě, všechny mají společný základ a specifickou charakteristiku.

Oblast činnosti *výuka plavání* je realizována jako sociálně aktivizační služba a proces je řízen podle základního dokumentu této oblasti – „Metodické řady výuky plavání tělesně postižených“ autorů Martina Kováře, čtyřnásobného paralympijského vítěze, a Jana Nevrkly, jeho trenéra, zakladatelů koncepční výuky plavání tělesně postižených v ČR.

Odborně a kvalitně vedená výuka plavání v našem podání směřuje ke zvládnutí samostatného pohybu ve vodě a přeneseně napomáhá i k samostatnému pohybu v běžném životě.

Výukou plavání sledujeme celkový rozvoj osobnosti – směřujeme k podpoře sebevědomí, odvahy pustit se do nových věcí, schopnosti samostatně se rozhodovat; rehabilitační aspekty obsažené v programu aktivní terapie pohybem ve vodě působí na zvětšení kloubního rozsahu, vitální kapacity plic, posílení zbytkového funkčního potenciálu, vyrovnání svalových dysbalancí, skolióz, prevenci dekubitů a dalších sekundárních komplikací vyplývajících z konkrétního typu postižení a diagnózy.

NEFARMAKOLOGICKÉ INTERVENCE U DĚTÍ S ADHD

Miroslav Novotný, Jan Haase

Centrum duševního zdraví, Jeseník

V roce 2010 vyšla doporučení Americké společnosti dětských lékařů (AAP), která jsou převratná tím, že vyhodnocují tzv. nefarmakologické intervence pro léčbu hyperkinetických dětí na druhé nejvyšší úrovni vědecké podpory (evidence-based intervention). Tím se otevírá možnost terapeutických zásahů i pro nelékařské profese (pedagogové, logopedi, psychologové atd.). Jedná se především o biofeedbackové intervence a trénink pracovní paměti.

EEG Biofeedback patří mezi neurofeedbackové metody stejně jako hematoencefalický feedback (HEG Toomin et al., 2005), biofeedback pomalých korových potenciálů (SCPT, Kropotov, Drechler, Leins et al., 2007), biofeedback nezávislých komponent (ICoN, Kopřivová et al., 2007), biofeedback ERP evokovaných potenciálů (Event Related Potentials biofeedback, Kropotov, 2008), či Loreta Biofeedback (Congedo). Nejčastější a nejlépe validizovanou indikací EEG biofeedbacku jsou poruchy pozornosti u dětí (ADHD/ADD). Nejčastější skupinou, kde je neurofeedback indikován, je v současnosti porucha pozornosti s hyperkinetickým syndromem (ADHD/ADD).

EEG biofeedback v praxi je kombinace práce s biologickou zpětnou vazbou navozenou počítačem, metakognitivních strategií, individuální práce s klientem a zásahů do rodinného prostředí včetně školních intervencí. Výsledky u klientů, kteří trénink dokončí, v požadovaném Theta/beta a Theta SMR indexu jsou povzbudivé a dlouhodobé, neboť se jedná o proces učení, a dají se počítat na 5 až 10 let (Abarbanel, Serman).

Práce s biologickou zpětnou vazbou je tréninková metoda využívající operantní podmiňování. Její unikátnost spočívá v tom, že klient nemůže být neúspěšný, neboť parametry tréninku mu vždy určuje terapeut podle jeho aktuálního stavu. Tím dochází k posilování sebevědomí a facilitaci procesu učení. Vzhledem k tomu, že se jedná o neinvazivní metodu (jedná se o proces učení) a výsledky klinických studií jsou povzbudivé, jeví se metoda jako slibná, zvláště tam, kde nemohou být ADHD děti léčeny psychofarmaky pro nonrespondenci.

Cogmed trénink pracovní paměti je komplexní pětitydenní program, který napomáhá dětem i dospělým s deficitem pozornosti tím, že trénováním zvyšuje kapacitu jejich pracovní paměti. Jedná se o počítačový software podobný hře. Dětský uživatel trénuje doma ve spolupráci s rodiči, dospělý za asistence blízké osoby. Kompletní program zahrnuje úvodní interview, první sezení, 25 dní tréninku během 5 týdnů s podpůrnými telefonáty či návštěvami u osobního trenéra, závěrečné sezení po měsíci a kontrolní sezení po šesti měsících. Po ukončení tréninku samotného klient využívá 12 měsíců odlehčenou verzi programu k dalšímu procvičování své pozornosti. Terapeut, respektive trenér, má o pokrocích uživatele přehled díky výstupům přenášeným po internetu do jeho počítače. Podstatným znakem systému je průběžné automatické

UNIVERZITNÍ STUDIA APA NA FTK UP, V ČR A V NĚKTERÝCH DALŠÍCH ZEMÍCH

Hana Válková

*Katedra aplikovaných pohybových aktivit
Fakulta tělesné kultury, Univerzita Palackého v Olomouci*

Příspěvek podává přehled o studiu ATV a APA v prezenčním a kombinovaném studiu na FTK UP. Vysvětluje konstrukt modulovosti studia a uplatnění absolventů v praxi. Popisuje možnosti studentů FTK studovat na zahraničních univerzitách v mobilitě Erasmus nebo Erasmus Mundus Master in APA. Uvádí začlenění APA do univerzitních studií na jiných univerzitách v ČR (FSpS MU Brno, PdF České Budějovice, FTVS UK Praha, PdF UJEP Ústí nad Labem) a na některých univerzitách v zahraničí (Evropa, USA, Brazílie, Austrálie).

Současný konstrukt studií ATV a APA na FTK UP je plně v souladu s Boloňskými (a navazujícími) dohodami univerzitních studií. To znamená třístupňová studia (Bc. – standardní doba studia 3 roky a 180 kreditů, navazující Mgr. – standardní doba 2 roky a 120 kreditů, Ph.D. v kinantropologii – standardní doba 4 roky a 240 kreditů). Rozdíl mezi ATV a APA je v učitelské způsobilosti u ATV a v organizačních a manažerských dovednostech u APA. Kredity vyjadřují studijní zátěž studenta, nikoliv jen přímou výuku (1 kredit = cca 25 hod). Modul je kohezivním souborem předmětů, disciplin a praxí povinných (A) či výběrových (B). Výstupem modulu je získání určité profesní kompetence, na FTK UP končí státní závěrečnou zkouškou. Součástí státní závěrečné zkoušky je veřejná obhajoba Bc. nebo Mgr. práce. Konstrukt, délka studia, požadavky a profesní výstup je shodný pro prezenční i kombinované studium. Je možné uznávat předměty, získané na univerzitách v zahraničí, a to buď na základě bilaterálních dohod (Erasmus) mezi evropskými univerzitami, nebo v ucelených studiích APA: a) intenzivní tříměsíční studium na Univerzitě Haaga-Helia (Vierumäki) ve Finsku (odpovídá Bc. úrovni); kompletní magisterská studia dvouletá v projektu Erasmus Mundus Master in Adapted Physical Activity.

Pojetí FTK UP se blíží Katolická univerzita v Leuven (Belgie) a Akademie tělesné výchovy ve Varšavě (Polsko). Obecně evropské univerzity s programy studií TV či sportovních studií většinou volí model vybraných předmětů v doporučené výši 4–6 kreditů (Bulharsko, Litva, Německo, Rakousko), nebo specializací s 25–30 kredity získávanou paralelním studiem nebo specializačním studiem následným (Francie, Itálie, Rusko), z mimoevropských Austrálie, Brazílie. V USA, zemi s dlouhou tradicí rozvoje APA a začleňování žáků s jinakostí do tělesné výchovy, je systém studií založen na tzv. národních standardech. Je formulována také základní profese a její odnože v oblasti APA, což v Evropě prozatím chybí.

ABSTRAKTY POSTEROVÝCH PŘÍSPĚVKŮ

VYBRANÉ PROBLÉMY CHODECKÝCH AKTIVIT U OSOB SE ZRAKOVÝM POSTIŽENÍM V KOMPARACI S AKTIVNÍMI SENIORY

**Ladislav Bláha, David Cihlář, Štefan Balkó, Ludmila Drahovzalová,
Martina Bartůňková, Lucie Kloudová, Alena Ženíšková**

Pedagogická fakulta, Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem

Chůze patří k aktivitám, které pomáhají zajišťovat interakci s prostředím a vyrovnávat se s požadavky, které toto prostředí klade na lidský organismus. Uplatňování chůze je obecně dáváno do souvislosti s veřejným zdravím a zejména pak s prostředím existence člověka (Owen, Humpel, Leslie, Bauman, & Sallis, 2004). Významnou relevantní proměnnou hrající roli v různých ukazatelích chůze (Craig et al., 2002; De Bourdeaudhuij, Sallis, & Saelens, 2003; Saelens et al., 2003) hraje charakter prostředí. Chůze patří k přirozeným PA člověka, které by se mělo dít se zrakovým postižením učit stejně jako dítě bez postižení (Keblová, 2001). Avšak orientace a pohyb v prostoru není v případě zrakového postižení jednoduchou záležitostí a jistě vnáší do samotné chůze změny jejích parametrů. Otázkou není ani tak, zda se jedná o měřitelné proměnné, jako spíše o míru uplatňování této pohybové aktivity a možnost využití chůze pro kultivaci zdraví a životního stylu osob se zrakovým postižením. Je zřejmé, že pěkné prostředí a zároveň podmínky k chůzi dané chodníky, stezkami, drahami, dále prodejny, úroveň provozu a skladba podmínek prostředí jsou činitele, které mohou výrazným způsobem zasáhnout do úrovně uplatňování chůze (Brownson et al., 2004; Leslie et al., 2005). Výhody chůze u osob se ZP: – je snadnou dovedností sestávající z cyklických pohybů, – není náročná na vybavení, – je možná v různých podmínkách a nejsou k ní nutné žádné speciální prostory, – patří k nejbezpečnějším aktivitám s malým potenciálem zranění z únavy nebo chybného provedení dovednosti. Důležité aspekty chůze: – její vykonávání v relativně bezpečných prostorách mimo přímý dosah dopravních prostředků; – zatížení lze měnit s ohledem na dosahování vlastních cílů, míru snesitelnosti vlastních hranic intenzity a celkové zátěže organismu; – u části osob se ZP je možné zcela samostatné uplatňování chůze v širším rozsahu, odpadá tak závislost na dalších účastnících. Chůze obecně pomáhá snižovat stres a napětí, pokud není spojena s problémy orientace v prostoru, řešením barier, překážek apod. Za stěžejní problémy lze považovat: a) výběr trasy a prostor k chůzi – vyplývá ze schopnosti řešit lokomoční úlohy a vyrovnat se případně s nástrahami terénu; b) problémy s orientací – vyplývají ze schopnosti orientovat se v prostoru.

Príspevek vedle upozornění na pozitiva, ale i problémy této lokomoce srovnává ukazatele chůze nejen mezi osobami s postižením zraku, ale i v komparaci s aktivními seniory. Ze zjištěných ukazatelů plyne, že chodecké aktivity nejsou u osob se zrakovým postižením uplatňovány v dostatečné míře a jejich objemy odpovídají sedavému způsobu života. Pozitivní jsou ukazatele, že zaměstnaní občané se ZP nebo pracující na částečný úvazek vykazují z hlediska denního objemu kroků vyšší hodnoty. Rozdíly ve sledovaných ukazatelích jsou statisticky i věcně významné.

REKREAČNÍ SPORTOVNÍ AKTIVITY VOZÍČKÁŘŮ V ČESKÉ REPUBLICE

Martina Burkotová

Fakulta tělesné kultury, Univerzita Palackého v Olomouci

Práce „Rekreační sportovní aktivity vozíčkářů v České republice“ se věnuje současné nabídce rekreačních sportovních aktivit pro vozíčkáře v České republice. Záměrem bylo vytvořit přehled jednotlivých sportovních aktivit vozíčkářů a shromáždit internetové odkazy usnadňující orientaci v možnostech provozování rekreačně-sportovních aktivit vozíčkářům, rehabilitačním pracovníkům, speciálním pedagogům a jiným zainteresovaným osobám. Výsledkem práce je přehled vybraných sportovních aktivit a kontakty na jednotlivé organizace zabývající se sporty pro vozíčkáře.

VYUŽITÍ BIOMECHANICKÝCH METOD PŘI SLEDOVÁNÍ VLIVU HIPOTERAPIE NA ZMĚNU MOTORICKÝCH VZORCŮ DĚTÍ S CENTRÁLNÍ KOORDINAČNÍ PORUCHOU

Jitka Dvořáková, Tereza Dvořáková, Miroslav Janura, Zdeněk Svoboda

Fakulta tělesné kultury, Univerzita Palackého v Olomouci

Po narození dítěte se prolíná proces zrání centrální nervové soustavy (CNS) a motorického učení (učení probíhá na základě zrání CNS). Na funkci CNS je přitom možno pohlížet ze tří kvalitativních rovin: posturální aktivita (spontánní motorika), posturální reaktivita, primitivní reflexologie. Jestliže v období pre-, peri- a postnatálním dojde k poškození CNS, porucha se projeví abnormalitou v základních reakcích. Hodnocení těchto reakcí se standardně provádí jako klinické neurologické vyšetření rizikové skupiny dětí. Jednou z možností, jak lze pozitivně působit na skupinu těchto dětí, je využití hiporehabilitace. Ta v sobě spojuje prvky fyziologie, psycho- a socioterapie, přičemž jejich pořadí je dáno sledovaným cílem rehabilitace. Pro svou komplexnost je určena pro širokou škálu klientů s fyzickými, psychickými či výchovnými problémy. Hipoterapie je dílčí disciplínou hiporehabilitace, která se jako doplňková metoda fyzioterapie řadí mezi metody proprioceptivně-neuromuskulárně-facilitační. Jedná se o speciální formu fyzioterapie, kdy se pomocí senzomotorických impulzů ze hřbetu koně cíleně působí na klienty s poruchou hybnosti nebo s poruchou držení těla. Vhodnou kombinací hipoterapie s jinými fyzioterapeutickými metodami lze dosáhnout významného úspěchu v ovlivnění motorického vývoje. Hipoterapie je dosud prováděna především na základě empirických zkušeností. Nedisponuje odpovídajícím množstvím vědecky ověřených výstupů a není tak uznávána odbornou veřejností v požadovaném rozsahu. Jednou ze základních možností její objektivizace je využití biomechanických metod, které umožňují kvantifikovat sledované parametry a nalézt vztah mezi příčinou (pohyb koně) a následkem (pohyb pacienta). Mezi nejčastěji používané metody patří: • 3D kinematická analýza (3D videografie, optoelektronické systémy), • dynamická analýza s využitím tlakových koberců pro měření zatížení na kontaktu hřbetu koně a těla jezdce, • akcelerometrie, • EMG. Volba optimální měřicí metody je prováděna především s cílem sledování vlivu hipoterapie na změnu v motorickém vývoji tak, aby byl minimalizován zásah do spontánních motorických projevů sledovaných jedinců. Současně musí tato metoda umožnit při měření přítomnost většího počtu lidí (fyzioterapeut, vodič koně, rodič, ...). Vzhledem ke sledované skupině dětí je nutné preferovat postupy, které jsou, i přes složitost použitých systémů, minimálně zatěžující. Jedině tak lze dosáhnout objektivních výsledků analýzy, které umožní posoudit vliv hipoterapie na sledované jedince a určit další možnosti jejího využití.

DRAMATURGIE A SCÉNÁŘ ZÁŽITKOVÉHO POBYTU PRO DĚTI S ADHD

Markéta Fejfarová, Ondřej Ješina

Fakulta tělesné kultury, Univerzita Palackého v Olomouci

V rámci našeho výzkumného šetření jsme zjišťovali subjektivní preference dětí mladšího školního věku se syndromem ADHD před zahájením vícedenního intervenčního pobytu v přírodě a po jeho realizaci. Zaměřili jsme se na aktivity převážně pohybového charakteru, které mohou výrazně ovlivnit subjektivní preference respondentů. Cílem výzkumného šetření bylo zjistit, zdali námi zvolené aktivity s převahujícím pohybovým akcentem mají vliv na projevy chování a subjektivní preference dětí mladšího školního věku se syndromem ADHD. K šetření byl vybrán vzorek dětí s diagnózou ADHD ve Zlínském kraji. Z hlediska věku se výzkumu zúčastnilo celkem 19 dětí se syndromem ADHD. Šetření bylo realizováno v rekreační oblasti Tesák. Při volbě metody jsme vycházeli z možností a limitů psychologické a speciálněpedagogické diagnostiky. Ke zjištění subjektivních preferencí respondentů byly použity metody dotazníku, experimentu a pozorování. Prvořadé ovšem bylo aplikování projektivní techniky nedokončených vět. Z našeho šetření jednoznačně vyplývá, že děti s ADHD nejvíce preferují kategorii ideály. Tato kategorie je pro ně prostředkem ke splněným přáním, k dosažení specifických cílů, plánů i záměrů, vyjadřuje patřičnou koncentraci respondentů na touhy a sny. Dále jsme zjistili vysokou preferenci pohybových aktivit a výkonu ve sportu. Před zahájením intervenční rekreace v přírodě byla orientace na pohybové aktivity a výkon ve sportu zvolena jedenácti respondenty z celkového počtu devatenácti dětí, což činí 57,89 % osob, tj. 10,53 % kategoriálních jednotek. Po skončení intervenčního pobytu se orientovalo na pohybové aktivity 13 respondentů (68,42 %), tj. 10,98 % kategoriálních jednotek. Zjištěná skutečnost poukazuje na vysokou a stabilní orientaci dětí mladšího školního věku se syndromem ADHD na výkon ve sportu a pohybové aktivity. Orientace respondentů na hodnotu chování se po uskutečnění zážitkového pobytu nepatrně snížila, a to z 5,26 % na 3,51 % kategoriálních jednotek, což ukazuje sníženou orientaci na vlastní chování. K tomuto zjištění přispěla i skutečnost, že vícedenního pobytu se účastnili pouze klienti se syndromem ADHD. Po celou dobu realizace programu tedy nedocházelo k ustavičné konfrontaci s intaktními vrstevníky. Orientace respondentů na hodnotu domova se po provedení programu zvýšila o 7,02 % kategoriálních jednotek, což poukazuje na důležitou a nezastupitelnou roli rodiny v životě dětí se syndromem ADHD. Nejnižší preference respondentů byly zaznamenány v kategorii počasí a jídlo, které v prvním šetření dosáhly 2,63 % a 1,32 % kategoriálních jednotek a ve druhém výzkumném šetření dosáhly 0,88 % a 0 % kategoriálních jednotek. Prozkoumaná skutečnost poukazuje na to, že orientace respondentů na výše uvedené kategorie je nízká a stabilní.

EFEKT TRÉNINKOVÉHO PROGRAMU STOLNÍHO TENISU

Lucie Francová

Fakulta informatiky a managementu, Univerzita Hradec Králové

Projekt se zabývá problematikou pohybových aktivit dětí s mentálním postižením. Cílem projektu bylo zjištění možných změn v oblasti fyzických ukazatelů – individuálních dovedností vztahujících se ke stolnímu tenisu u účastníků tréninkového programu stolního tenisu, trvajících 10 měsíců. Dalším předmětem zkoumání bylo vzájemné zhodnocení úrovně fyzických ukazatelů u dvou odlišných výzkumných souborů.

Metody

Pro výzkum byly vytvořeny dva výzkumné soubory. Do každého bylo zařazeno 15 probandů. 1. soubor byl tvořen dětmi speciální základní školy, 2. soubor tvořily děti základních škol. Do obou souborů byly zařazeny pouze děti mladšího školního věku ve věku 9–11 let bez předchozích zkušeností se stolním tenisem. Pro projekt byla použita metoda pretest-postest. Testování bylo provedeno před zahájením a po ukončení 10měsíčního tréninkového programu. Oblast fyzických ukazatelů byla zjišťována na základě testů individuálních dovedností ve stolním tenisu, které byly pro užití v Českém hnutí speciálních olympiád ověřeny Schicklovou (2003).

Výsledky

Získané výsledky prokázaly pozitivní změny ve všech testech u obou sledovaných souborů. U souboru jedinců s mentálním postižením byl zjištěn rozsah zlepšení 9–15 %, u souboru intaktní populace byl rozsah zlepšení v rozmezí 6–15 %. Získané výsledky v postestech byly hodnoceny vždy samostatně v každém výzkumném souboru vzhledem k výchozí úrovni v pretestech probandů jednotlivých souborů. V komparaci obou sledovaných souborů bylo zjištěno, že jedinci s mentálním postižením dosahují v oblasti fyzických ukazatelů 51–81 % úrovně intaktní populace.

Závěr

Vytvořili jsme tréninkový program, který byl shodně aplikován u obou výzkumných souborů. Obsahem tréninkového programu byly aktivity pro rozvoj motorických schopností a všeobecných pohybových dovedností, zařazované do úvodní a závěrečné části tréninkových jednotek. Specifický obsah byl zařazován do hlavní části tréninkové jednotky, která byla zaměřena na rozvoj individuálních dovedností stolního tenisu. Frekvence tréninků byla 2 tréninkové jednotky týdně po dobu 10 měsíců. Zjistili jsme, že zvolený program způsobil u jedinců s mentálním postižením pozitivní a statisticky významné změny ve sledovaných dovednostech. Výsledky nám umožňují souhlasit s Lejčarovou (2007), která zdůrazňuje, že jedinci s mentálním postižením mají i v rámci svého postižení dostatek předpokladů pro rozvoj pohybových schopností a tím návazně i dovedností. Důležitým zjištěním byly výsledky komparace úrovně mentálně

SPORT JAKO SOCIALIZAČNÍ FAKTOR V ŽIVOTĚ ČLOVĚKA S POSTIŽENÍM

Alexandr Gebauer, Renáta Staňková*

Centrum APA, Katedra aplikovaných pohybových aktivit, FTK UP v Olomouci

*SŠ Zdeňka Matějčka, Ostrava

Příspěvek pojednává o významu sportu jako socializačního faktoru v životě člověka s postižením. V komparaci studentky střední školy s vrozeným postižením zrakovým a muže se získaným postižením tělesným poukazuje na rozdílnost možností a škálu sportovních aktivit. V příspěvku jsou využity autentické prožitky obou aktérů a jejich pozitivní i negativní zkušenosti se sportováním v České republice i v zahraničí. Cílem prezentace je podpořit argumentací smysluplnost všech pohybových aktivit, zejména však u jedinců s různým typem postižení, a zdůraznit význam aktivního zapojení do volnočasových aktivit s akcentem na přirozenou radost ze sportovních prožitků.

PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE V PODPOŘE APA VE ZLÍNSKÉM KRAJI

Roman Herink

*Katedra aplikovaných pohybových aktivit, Fakulta tělesné kultury,
Univerzita Palackého v Olomouci*

Obsahem prezentace je specifická připravenost sportovních a tělovýchovných zařízení regionu Zlín na praktickou realizaci integrace osob se zdravotním postižením do vrcholové a zájmové sportovní činnosti. Připravenost sportovišť na bezpečné a komfortní užívání osobami s tělesným postižením je v regionu Zlín vnímána jako jedna ze základních podmínek úspěšného rozvoje aplikovaných pohybových aktivit. Stručný popis zlínské praxe je obsahem prezentace reálných místních/lokálních vztahů. – Analýza související české legislativy (respektive legislativy Československa) – již od roku 1985 upravuje stavební podmínky bezbariérové přístupnosti v novostavbách a rekonstruovaných objektech sloužících veřejnosti. Aktuálně koresponduje s legislativou německou. – Místní šetření v objektech sloužících veřejnosti. Od roku 1998 je na území regionu prováděno šetření stavu přístupnosti, od roku 2004 jsou získané informace součástí krajského informačního systému. Za příklad dobré praxe považujeme zapojení místních municipalit coby zainteresovaných správců sportovišť, zejména proto, že byly uvedeny do života: – dlouhodobý plán investic, postupná realizace zpřístupňování; – systémová rozpočtová opatření pro průběžné financování; – koncepce podpory sportu osob s postižením v regionu; – deset let spolupráce. Díky tomu dochází k rozvoji organizací orientovaných na APA v regionu v únosné dopravní a ekonomické dostupnosti, k významné společenské popularizaci aplikovaných sportů a rostoucímu zájmu osob s postižením, odborné i laické veřejnosti a médií. Ke spontaneitě v kategorii dospívajících a mladých lidí s postižením je v aktuálním období nastaven jako podpůrný nástroj i projekt FTK UP „Centra podpory integrace“ zaměřený cíleně na žáky s tělesným postižením a jejich integraci do školní TV. Jeho úvodní fáze, dotazníkové šetření o integraci, přinesla aktuální impuls v podobě znalosti konkrétních potřeb a možností pro zapojení do aplikovaných pohybových aktivit již od školního věku. Součástí prezentace je videosekvence *APA ve zlínské praxi – ME sledge hokej 2005, EWH DE IWAS 2007* a fotoprezentace – orientační závody vozíčkářů, kuželkářský klub osob se zrakovým postižením, sportovní aktivity osob se sluchovým postižením.

ZAPOJENIE TELESNÝCH AKTIVÍT DO PROGRAMU PRE ROZVOJ ZAMESTNANOSTI ĽUDÍ S MENTÁLNÝM POSTIHNUTÍM

Miroslava Holubíková

*Katedra aplikovaných pohybových aktivít, Fakulta tělesné kultury,
Univerzita Palackého v Olomouci*

Na univerzite v americkom Norfolku vysokoškolskí študenti oboru špeciálna pedagogika vytvorili program pre rozvoj zamestnanosti dospelých ľudí s mentálnym postihnutím. V programe je niekoľko vytýčených cieľov, ktoré sa ukázali ako dôležité podmienky pre lepšie uplatňovanie týchto ľudí na trhu práce. Program vychádza z prieskumov študentov u zamestnávateľov ľudí s mentálnym postihnutím v oblasti Norfolku a podkladom sú požiadavky týchto zamestnávateľov, resp. ich skúsenosti z práce. Jedným z cieľov a požiadaviek zamestnávateľov je zvýšenie telesnej aktivity ľudí s mentálnym postihnutím. Študenti tak zahrnuli do programu týždenne niekoľko hodín rôznych telesných aktivít. Program je určený pre klientov chránených bytov v oblasti Norfolku a cieľovou skupinou sú dospelí ľudia s mentálnym postihnutím, ktorí hľadajú zamestnanie. Tento „formačný“ program prebieha na univerzite tretím rokom (informácie 2009) a už má veľký úspech tak u klientov, ako i u zamestnávateľov.

VYUŽITÍ RŮZNÝCH TYPŮ ORTÉZ AFO U PACIENTŮ S OMEZENÍM V OBLASTI HLEZENÍHO KLOUBU A NOHY – PARÉZA NERVUS PERONEUS (PŘÍPADOVÁ STUDIE)

Lucie Honzíková, Miroslav Janura

Fakulta tělesné kultury, Univerzita Palackého v Olomouci

Využití ortéz zaznamenalo v posledním období výrazný nárůst s možností aplikací u různých skupin populace. U jedinců s vrozenou vadou nebo s trvalými následky mohou ortézy zajistit výrazné zlepšení při provádění lokomoce a tím také zvýšit kvalitu života. Ortéza AFO (Ankle Foot Orthosis) je externě aplikovaná ortotická pomůcka v oblasti hlezenního kloubu a nohy. Tento typ ortézy se aplikuje pacientům se závažnějšími deformitami v oblasti nohy, kde pouhá ortopedická vložka nestačí, u poškození nervů inervujících plantiflexory a dorziflexory a také u deformit a nestabilit v oblasti hlezenního kloubu, které nevyžadují stabilizaci kolenního kloubu. U vážných vad nohou je využívána ke korekci dané deformity u dětí a pro podporu u dospělých jedinců. U poškození nervů se jedná o zajištění kontroly pohybu v hlezenním kloubu. U deformit a nestabilit v oblasti hlezna je to podpora, popřípadě korekce, kontrola rozsahu pohybu v hlezenním kloubu a podpora v oblasti nohy. AFO může být využívána jako součást obuvi, případně jako plnokontaktní, ve statickém nebo dynamickém provedení. Případová studie se zabývá účinkem různých typů AFO ortéz u pacientky s dlouhodobou parézou nervus peroneus na pravé dolní končetině. Pomůcka měla zajistit podporu dorzální flexe a chodidla v průběhu švihové fáze chůze. Z toho důvodu byly vybrány tři AFO ortézy: peroneální páska, Posterior Leaf Spring (PLS) ortéza a silikonová ortéza. Všechny tyto ortézy pacientka v běžném životě využívala podle potřeb a dané situace. Pomůcky byly proměřeny na pracovišti Ortopedická protetika Frýdek-Místek, s. r. o. Pro kvantifikaci a porovnání účinku těchto tří ortotických pomůcek na biomechaniku chůze, prováděné na běhátku a v reálných podmínkách, byla použita kinematická analýza. Videozáznamy byly vyhodnoceny pomocí programu KINE View, kterým se analyzovala rychlost chůze, délka dvojkroku a doba stojné a švihové fáze. Program Dartfish ProSuite umožnil sledování rozsahu pohybu v hlezenním a kolenním kloubu. Při chůzi s použitím všech tří ortotických pomůcek došlo v porovnání s chůzí bez pomůcky ke zvýšení rychlosti chůze i délky dvojkroku, výrazně se snížila doba stojné fáze na levé dolní končetině a švihové fáze pravé dolní končetiny. Pro rozsah pohybu v hlezenním kloubu a pro „podporu“ chodidla ve švihové fázi mělo největší význam použití PLS ortézy. To může být způsobeno konstrukčním materiálem (termoplastem), který je dostatečně tuhý pro podporu chodidla, ale zároveň i dostatečně flexibilní. Tím nedochází k omezení dorzální flexe ve stojné fázi chůze. Nejmenší změny jsme zaznamenali při aplikaci peroneální pásky. Tato skutečnost

může být dána konstrukčním uspořádáním této pomůcky. Dorzální flexe je udržována pomocí tahu, který mohl být v tomto případě nedostatečně silný. Došlo také k nárůstu flexe v kolenním kloubu, a to při použití peroneální pásky a PLS ortézy. U silikonové ortézy byla ve švihové fázi naměřena nižší flexe v kolenním kloubu, protože ortéza dostatečně udržela nohu ve správném postavení. Díky silikonu nedocházelo k velkým zkreslením odhadu vzdálenosti nohy od podložky při prošvihů. Použití ortézy má významný vliv na změnu provedení chůze u sledované pacientky. Při volbě typu ortézy je nezbytné přihlížet k individualitě každého jedince a k vnějším podmínkám, ve kterých se pohyb uskutečňuje.

ŽÁCI ROMSKÉHO ETNIKA VE ŠKOLNÍ TĚLESNÉ VÝCHOVĚ

Ondřej Ješina, Vlastimila Karásková

Katedra aplikovaných pohybových aktivit

Fakulta tělesné kultury, Univerzita Palackého v Olomouci

V příspěvku se zabýváme představením vybraných parametrů popisujících vztah žáků romského etnika ke školní tělesné výchově. Tělesná výchova dle našeho názoru nabízí obrovský potenciál pro další pedagogickou práci. Jedná se o vhodný prostředek pro diagnostiku sociálních vztahů, podobně jako osobnostně-sociálního rozvoje. V rámci našich zjištění upozorňujeme na specifika tělovýchovného procesu v oblasti vybraných emočních reakcí a environmentálních faktorů se zaměřením na stimulaci v oblasti materiálních a prostorových podmínek. Součástí příspěvku jsou také intersexuální diference žáků romského etnika. Cílem tohoto příspěvku je upozornit na specifika tělovýchovného procesu vzhledem k emočním reakcím a environmentálním stimulům u žáků romského etnika. Při našem výzkumu jsme využili dotazník DEMOR (dimenze emočních reakcí) a dotazník ESPA (environmentální stimuly k pohybovým aktivitám). Při komparaci s předešlými výzkumnými šetřeními jsme z hlediska emočního působení tělovýchovného procesu zaznamenali spíše podprůměrné výsledky v pozitivních a horší výsledky i v negativních dimenzích. V průběhu vybraného období školní docházky se emoční působení nadále snižuje. Z hlediska environmentálních stimulů jsme se zaměřili na prostorové a materiální stimuly ve školním prostředí. Oproti předpokladům jsme zjistili výrazně nižší stimulaci žáků romského etnika ve školním než domácím prostředí. Z hlediska celkových výsledků environmentální stimulace jsme také zjistili nižší stimulaci u žáků romského etnika než u Neromů. Při komparaci s obdobnými parametry v jiných oblastech vztahů žáků romského etnika jsme zaznamenali statisticky významné korelace především u emocí, méně již v oblasti environmentálních stimulů. Potvrzujeme tedy předešlá zjištění týkající se vlivu emocí na rozhodování a uvažování žáků romského etnika. Zároveň upozorňujeme na nepotvrzený vliv environmentálních stimulů na tyto obdobné parametry, což nám signalizuje méně samostatné a spontánní tělocvičné aktivity při „pouhém“ vytvoření vnějších podmínek.

SPORTOVNÍ AKCE ŠKOLY SVÍTÁNÍ, PARDUBICE

Kateřina Kopecká, Michaela Spurná

Základní škola a Praktická škola SVÍTÁNÍ, o. p. s.

Základní škola a Praktická škola SVÍTÁNÍ, o. p. s., poskytuje vzdělávání a další služby dětem, mládeži a dospělým lidem s kombinovaným postižením. Podporuje rozvoj jejich osobnosti a zapojení do běžného života. Vždy dbá na individuální potřeby a možnosti každého žáka a klienta. Pohybovým aktivitám a sportu je ve škole SVÍTÁNÍ věnována značná pozornost. Jsou považovány za nedílnou součást komplexní péče, protože významně přispívají k celkovému rozvoji žáků a klientů školy. Dalším významným přínosem sportovních akcí (ať už přátelských či ryze soutěžních) je jejich integrační charakter. Během sportovních aktivit pořádaných školou SVÍTÁNÍ se setkávají i utkávají hendikepovaní se svými intaktními vrstevníky. Často dochází k propojení sportovní akce s dalšími kulturními a společenskými událostmi, při kterých jsou sportovci nenásilně seznamováni a vtahováni do dění v rámci okolního světa. S tímto záměrem škola SVÍTÁNÍ pravidelně organizuje letní sportovní hry, školní atletický parapohár, golfový turnaj SVÍTÁNÍ Cup a školní turnaje v boccie, bowlingu a stolním tenisu. Letní sportovní hry probíhají v období letních prázdnin a trvají pět dní. Účastní se jich žáci a klienti SVÍTÁNÍ, děti, které tráví léto v příměstských táborech domovů dětí a mládeže, děti z dětských domovů, skautských oddílů apod. Každý den je věnován jednomu sportu: atletice, boccie, závěsnému kuželníku a florbalu. Nechybí ani slavnostní zahájení a ukončení her za účasti osobností ze sportovního, kulturního i politického života a bohatý doprovodný program. Vedle sportovního vyžití je účelem her, aby se děti bez hendikepu seznámily se sporty, které jsou primárně určeny hendikepovaným sportovcům. Školní atletický parapohár pořádá oddíl tělesně postižených sportovců Hvězda SKP Pardubice ve spolupráci se školou SVÍTÁNÍ. Akce se účastní na 200 žáků základních, praktických a speciálních škol Pardubického kraje. Školní družstva soutěží v šesti atletických disciplínách: běh na 60 m, běh na 200 m, skok daleký, hod míčkem, hod míčkem pro vozíčkáře, kombinovaná štafeta 4 × 60 m. Součástí programu je ukázka sportu hendikepovaných atletů za účasti českých paralympioniků. Žáci si mohou společně s nimi tyto disciplíny vyzkoušet. Prakticky tak poznávají, jak mohou, i přes své postižení, aktivně trávit svůj volný čas. Golfový turnaj SVÍTÁNÍ Cup se koná na golfovém hřišti ve Svobodných Hamrech. Zde probíhá exhibiční turnaj žáků a klientů SVÍTÁNÍ, kteří měří své síly se zdravými dětmi z řad svých sourozenců a vrstevníků. Po celou dobu se jim věnují jak zaměstnanci školy, tak zkušení golfisté a golfovní trenéři. Školního turnaje v bowlingu se za každou třídu účastní jeden zástupce žáků či klientů společně s učitelem, vychovatelem nebo asistentem. Turnaj nabízí sportovní vyžití, podporuje zdravou soutěživost a pomáhá upevňovat vztahy mezi žáky či klienty a dospělými ve třídě. Nejen pro žáky a klienty SVÍTÁNÍ je dvakrát do roka pořádán ve spolupráci s TJ Léčebna Košumberk školní turnaj v boccie – jarní a podzimní OPEN SVÍTÁNÍ Cup. Kromě samotných hráčů boccie se ho účast-

ní i známé osobnosti z řad hendikepovaných boccistů se zkušenostmi ze světového poháru a paralympiády. V rámci školních volnočasových aktivit je pořádán školní turnaj ve stolním tenise. Žáci zde mohou zúročit dovednosti, které si osvojili v kroužku.

ZDRAVOTNĚ-SOCIÁLNÍ BENEFITY ADEKVÁTNÍCH POHYBOVÝCH AKTIVIT U DĚTÍ S MENTÁLNÍ, SLUCHOVOU A ZRAKOVOU DISABILITOU

Zuzana Kornatovská

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Evropská komise nabízí speciální program orientovaný na zlepšování veřejného zdraví pro období 2007–2013. Hlavním cílem tohoto programu Veřejné zdraví je garantovat podporu zdraví v evropské společnosti. Jedním z jeho úkolů je vytvoření a rozvoj výchovy ke zdraví pro každého. Nanejvýše doporučovaným nástrojem pro podporu zdraví je adekvátní pohybová aktivita. Cílem mé studie bylo porovnat dostupnost (např. vzdálenost, dopravní obtížnost, průvodní a finanční specifika) vhodné a na profesionální úrovni organizované pohybové aktivity pro děti s mentálním, vizuálním nebo sluchovým postižením do 15 let v Jihočeském regionu (Česká republika) a v Plovdivském regionu (Bulharsko). Prezentovaná studie je součástí projektu, ve kterém jsou komparovány výsledky ze 4 regionů – Jihočeský region (Česká republika), region Koper (Slovinsko), region Plovdiv (Bulharsko) a Coventry region (Velká Británie). Během výzkumu byly prováděny komparační analýzy typů a forem pohybových aktivit (dívky/chlapci, integrovaně/neintegrovaně, ve speciálních školách/pod sportovními kluby, pravidelně/příležitostně). Při výzkumu byly používány následující výzkumné metody: řízený rozhovor, dokumentová analýza a obsahová analýza dat. Dle nalezených výsledků v českém a bulharském regionu se ukázalo, že úroveň dostupnosti, organizace a zdravotně-sociálních benefitů odborně řízených pohybových aktivit u dětí s postižením není adekvátní počtu dětí s mentálním, zrakovým a sluchovým postižením ve zkoumaných regionech. Závěry: ustanovit informační systém pro rodiče, který by podporoval aktivní životní styl a adekvátní pohybové aktivity dětí, ve spolupráci s Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích podporovat oblastní vzdělání a výcvik pro instruktory.

HODNOCENÍ EFEKTU HIPOTERAPIE U PACIENTŮ S DMO

Eva Krejčí, Miroslav Janura, Tereza Dvořáková

Fakulta tělesné kultury, Univerzita Palackého v Olomouci

Hiporehabilitace neboli „lčba pomocí koně“ je metodou, při níž se uplatňují faktory fyzické, psychické i sociální. Z hlediska fyzioterapeutického mluvíme o tzv. hipoterapii, která se řadí mezi propioceptivně-neuromuskulárně-facilitační metody. Kromě mechanického vlivu na pohybový aparát se při terapii uplatňují i další specifické faktory, charakteristické i pro ostatní animoterapeutické metody. Jedná se zvláště o vlivy emoční a vztahové, ovlivňující psychiku léčených osob. Jednou z nejčastěji sledovaných skupin pacientů, u kterých je aplikována hipoterapie, jsou děti s dětskou mozkovou obrnou (DMO). Jedná se o onemocnění, které vzniká poškozením funkce mozku v pre-, peri- či postnatálním období, projevující se poruchami motoriky a různým stupněm psychických poruch včetně mentální retardace. Omezená možnost pohybu sekundárně působí inhibici rozvoje dalších psychických funkcí, např. paměti a pozornosti, ovlivňuje míru úzkosti i temperamentové vlastnosti postižených dětí. Mluvíme o postižení psychomotorického vývoje. Proto je nezbytné zabývat se vlivem hipoterapie jak na motoriku, tak i na psychický stav sledovaných jedinců. Doba, po kterou se provádí hipoterapie u dětí s DMO, se různí, většinou se jedná o dlouhodobou a v kúrách opakovanou intervenci v rozsahu 6–10 týdnů, s četností minimálně jedenkrát týdně. Velice efektivní jsou pak intenzivní 5–10denní kúry s každodenní terapií, umožňující významnou akceleraci jejího efektu. Vlastní studii vlivu hipoterapie předchází úvodní vyšetření, které zahrnuje kromě testové baterie pro hodnocení pohybových funkcí i validizované psychologické testy modifikované pro příslušný věk probandů. Jedná se konkrétně o „Hodnocení temperamentových vlastností dítěte (Thomas, Rutter)“, „Systém hodnocení chování pro děti (BASC)“, „Stupnici hodnocení úzkosti (CMAS)“, vyšetření paměti (Dětská paměť Scale), pozornosti a grafomotoriky. Pro vyhodnocení vlivu hipoterapie jsou využívány biomechanické metody, které jsou aplikovány zejména při analýze změn základní lokomoce. Jedná se zejména o 3D zobrazovací metody zastoupené na našem pracovišti 3D videografií (APAS) a optoelektronickou metodou (Vicon MX). Pro analýzu reakční síly na kontaktu těla a podložky jsou využívány silové plošiny (Kistler), pro měření velikosti a rozložení tlaku na těchto kontaktních plochách slouží systém Footscan. Na základě těchto postupů je možné zkoumat komplexní psychomotorický bio-psycho-sociální efekt hipoterapie u dětí se závažným onemocněním, kterým je DMO. Získané výsledky jsou využívány nejen pro zlepšení zdravotního stavu a zkvalitnění života pacientů, ale také pro ověření terapeutického vlivu hipoterapie a pro rozšíření využití této metody.

SEBEDŮVĚRA A VÝCHOVA KE ZDRAVÍ U SENIORŮ S DEGENERATIVNÍM ONEMOCNĚNÍM KLOUBŮ V KONTEXTU OBEZITY

Milada Krejčí

*Katedra výchovy ke zdraví, Pedagogická fakulta,
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Česká republika*

Předmětem studie je řešení problematiky seniorů s pohybovými poruchami (s degenerativním onemocněním kloubů v kontextu obezity) v souvislosti s programem výchovy ke zdraví optimalizujícím jejich sebedůvěru. Sebedůvěra zahrnuje sociální specifika a schopnosti, fenotyp, tělové schéma a myšlení. Sebedůvěra má dopad na sebeúctu a spokojenost sama se sebou. Sebeúcta je jednak vymezována jako trvalá osobnostní charakteristika (Trait Self-esteem), jednak jako krátkodobá charakteristika (State Self-esteem). Zásadním cílem výzkumné studie byla pozitivní modifikace chování, založená na motivačních strategiích, zodpovědnosti za vlastní zdraví a na osobním zlepšení kondice. Dvě skupiny (ES 58, CS – 54 senioři s degenerativním onemocněním kloubů v kontextu obezity) byly komparovány v somatických a psychologických testech. Výsledky ES u žen i mužů po intervenci dokumentují posun od úzkosti k pohodě, od depresivních stavů a náladovosti k vitalitě, od hněvivosti k pokoře, od únavy k pocitu síly a energie, od zmatku a nejistoty k sebedůvěře a sebeúctě. Systém dechových cvičení zlepšuje kardiopulmonární kapacitu, zlepšuje se aerobní kapacita a adaptace tkání na zátěž. To má za následek zlepšení návratu žilní krve, stabilizaci správného dechového rytmu a redukci tělesného a duševního napětí. Významné pozitivní změny v redukci 10 podkožních řas byly zaznamenány jak u žen, tak i u mužů v ES. Pozitivní změny v emocionálním stavu a sebedůvěře byly signifikantně prokázány. Výsledky dokumentují také prohloubení znalostí v oblasti zdravého životního stylu a hodnotové orientace posluchačů. Výzkumná studie vznikla v rámci projektu GA ČR No 406/05/1685.

MOTORICKÉ UKAZATELE SPORTOVců SO DLE PROGRAMU FUNFITNESS

Martin Kučera

*Centrum APA, Katedra aplikovaných pohybových aktivit
Fakulta tělesné kultury, Univerzita Palackého v Olomouci*

Práce zpracovává hodnoty motorických ukazatelů osob s mentálním postižením (celkem 96) naměřené při národních hrách speciálních olympiád v Olomouci v srpnu 2009. Testování bylo prováděno dle programu FUNfitness, který je součástí iniciativy Healthy Athletes existující v rámci SOI. Pro potřeby této práce bylo použito 5 testů: test rotace v rameni, test sed–stoj na čas, test předklon bez ztráty rovnováhy, test stoj na jedné noze, test hluboký předklon v sedu. Výsledky ukázaly, že motorické ukazatele sportovců SO jsou vzhledem k limitům manuálu FUNfitness průměrné. Motorické ukazatele mužů a žen se neliší. Stejně tak se neliší motorické ukazatele atletů participujících ve vrhu koulí od atletů participujících v běhu na 100 m. Rozdíly byly nalezeny mezi populací všech probandů a populací běžců na 400 m, kdy tito dosáhli lepších hodnot.

PŘÍPRAVA PRO TĚLESNOU VÝCHOVU OSOB S POSTIŽENÍM

Martin Kudláček, Ondřej Ješina, Hana Válková

*Katedra aplikovaných pohybových aktivit
Fakulta tělesné kultury, Univerzita Palackého v Olomouci*

Cílem tohoto příspěvku je představit projekt Příprava pro tělesnou výchovu osob s postižením (CZ.1.07/2.2.00/15.0336) v kontextu integrované školní TV. Integrace v tělesné výchově je dynamickým, postupně se rozvíjejícím procesem začleňování minoritních skupin obyvatelstva do intaktní populace. V žádném případě se však nejedná o jednostranný postup. Naopak jde o celkové pochopení minimálně obou dvou stran integračního procesu, vzájemné respektování a kulturní či sociální obohacování. Pedagogická integrace zahrnuje integraci školní i mimoškolní, působení rodiny a dalších organizací či poradenských subjektů. Termín integrace ve školním prostředí znamená, že pedagog obecně musí učinit nezbytná opatření v obsahu, modifikaci podmínek i přizpůsobení didaktických prostředků tak, aby zajistil, že všichni žáci mohou dosáhnout cílů, budou se cítit bezpeční, spokojeni, v pohodě a také úspěšní. V integrované tělesné výchově se setkáváme s postojovými bariérami, které jsou klíčové pro existenci či úspěch integrace v TV. Pokud je například učitel přesvědčen, že při začlenění žáka na vozíku se nebude moci dostatečně věnovat ostatním žákům, bude pravděpodobně proti začlenění tohoto žáka do hodin školní TV. Pokud se učitel bude domnívat, že by nezvládl začlenit žáka do běžné hodiny, je velmi pravděpodobné, že se bude bránit integraci tohoto žáka. Tyto postoje mohou být ještě umocněny některými limity v oblasti TV: a) organizační limity (přesuny na TV, příliš mnoho žáků, nedostatečné prostory); b) materiální limity (nevhodné kompenzační pomůcky, nedostatek sportovního vybavení); c) personální limity (neexistence konzultantů v oblasti ATV, nedostatek asistentů). Je nezbytně nutné uvědomit si, které podmínky ovlivňují úspěšnost integrace a snažit se o optimalizaci těchto podmínek. Aby integrace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami mohla být úspěšná, je potřeba profesně připravit učitele tělesné výchovy i odborníky v oblasti aplikované tělesné výchovy. Z této potřeby také vychází projekt Příprava pro tělesnou výchovu osob s postižením (2011–2013) CZ.1.07/2.2.00/15.0336, jehož cílem je zlepšení kvality vysokoškolské přípravy pedagogických pracovníků posílením kompetencí v oblasti TV, sportu a rekreace osob se speciálními vzdělávacími potřebami. Jde o vytvoření a inovování vzdělávacích předmětů doplňujících pedagogické dovednosti vysokoškolských studentů ve vzdělávacím programu Tělesná výchova a sport a v příbuzných oborech a inovace studia zaměřená na oblast aplikovaných pohybových aktivit. Klíčové aktivity projektu: a) monitoring stavu a podmínek aplikované tělesné výchovy (ATV) v praxi; b) tvorba a inovace studijního předmětu Základy aplikovaných pohybových aktivit; c) tvorba studijního předmětu Integrovaná tělesná výchova (pracovní název); d) tvorba studijních opor pro předměty Základy APA a Integrovaná tělesná výchova; e) inovace Bc. a Mgr. studijního oboru ATV; f) tvorba studijních opor pro studijní obory ATV a APA; g) inovace

systemu praxí a stáží studentů u potenciálních zaměstnavatelů. Řešitelem projektu je Univerzita Palackého v Olomouci, partnery (spoluřešiteli) jsou Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem a Západočeská univerzita v Plzni.

ANALÝZA ÚROVNĚ SUBJEKTIVNÍCH PREFERENCÍ U ŽÁKŮ VYBRANÉ ŠKOLY

Jitka Ochmanová, Ondřej Ješina

Fakulta tělesné kultury, Univerzita Palackého v Olomouci

Cílem teoretické části práce je vymezení pojmů lehké mentální postižení a charakteristika osobnosti žáka s lehkým mentálním postižením. Dále základní vymezení pojmů týkajících se hodnot a procesu hodnocení. Cílem praktické části je analyzovat subjektivní preference žáků Základní školy praktické prof. Z. Matějčka v Olomouci, vytvořit srovnání dívek a chlapců a zjistit, jakou pozici ve struktuře subjektivních preferencí zaujímají sportovní aktivity a orientace na výkon. Dotazníkové šetření probíhalo na Základní škole praktické prof. Z. Matějčka v Olomouci. Probíhalo individuálně ve dvou dnech. Při zjišťování subjektivních preferencí u žáků s lehkým mentálním postižením jsme použili výzkumnou techniku „nedokončených vět“ podle Váلكové (2000). Použitá technika obsahuje devět nedokončených vět a tři přání. Technika byla přeložena (transformována) z angličtiny do češtiny a standardizována v roce 1995. Jádrem zvolené techniky „nedokončených vět“ je dokončení devíti vět a formulování tří přání. Po součtu všech odpovědí se provede kategoriální analýza. Zpracují se a vyhodnotí se jednotlivé odpovědi a pak se zařadí do 14 kategorií podle věcné povahy odpovědí. Kategorie jsou: zvířata, aktivity běžné, orientace na výkon, věci, domov, počasí, hyperkritičnost, nekritičnost, chování, aktivity sportovní, ideály, abstraktní a nevím. Žáci hodnotí jako nejdůležitější kategorii věci a jednoznačně je řadí na první místo v žebříčku hodnot. Sportovní aktivity se v celkovém výsledku umístily na 6. místě. Sportovní aktivity přiřazovali žáci ke svým cílům, plánům, přáním, tužbám a ideálům. Ve srovnání dívek a chlapců jsme zjistili, že chlapci se více orientují na sportovní aktivity než dívky. Z celkového šetření se sportovní aktivity u dívek umístily na 6. místě, u chlapců na 5. místě. Hodnotu orientace na výkon dávají žáci celkově na 5. místo. Umístila se lépe než sportovní aktivity, ale jen těsně. Chlapci kladou na orientaci na výkon o něco větší důraz než dívky. U chlapců se kategorie orientace na výkon dělí o 3. místo s běžnými aktivitami. U dívek zaujímá 4. místo.

QUADRUGBY – HRA, PŘED KTEROU SE NESCHOVÁŠ...

Michal Ptáček

SOVA Kociánka Brno, o. s.

Wheelchair rugby je kolektivní míčová hra určená výhradně pro vozíčkáře-kvadruplegiky, tj. pro lidi s těžkým poškozením funkčnosti dolních i horních končetin. V posledních letech ovšem přibývají hráči i s jinými diagnózami, než je spastická kvadruplegie, základem ovšem stále zůstává funkční postižení alespoň tří končetin. Pravidla hry částečně vycházejí ze známější košíkové pro paraplegiky (basketbalu na vozíku), ale jsou přizpůsobená právě většímu zdravotnímu handicapu. Hraje se v tělocvičně na basketbalovém hřišti, na jehož koncových čarách jsou umístěny kužely vymezující branky. Každý tým může mít 12 hráčů, z nichž jsou 4 na hřišti a lze je libovolně střídat (resp. podle určitých pravidel s přihlédnutím ke zdravotním klasifikacím jednotlivých hráčů). Cílem hry je dát gól, to znamená přejet alespoň dvěma koly vozíku přes brankovou čáru s míčem plně pod kontrolou. Vítězí mužstvo, které dá během hrací doby (4 × 8 minut čistého času) více branek.

V roce 2000 byl po dohodě všech týmů české ligy založen Český ragbyový svaz vozíčkářů (ČRSV), který zajišťuje chod reprezentace, organizuje průběh české ligy a reprezentuje české ragby v zahraničí.

Reprezentace ČR je sestavována každou sezónou dle aktuální výkonnosti jednotlivých hráčů. Nominaci pro reprezentaci vydává reprezentační trenér na základě přípravných turnajů v cizině. Reprezentace se schází dle potřeby, minimálně však jedenkrát za měsíc na soustředění či mistrovské akci. Na mistrovství Evropy v roce 2009 se reprezentace ČR umístila na 11. místě.

Dnešní jednokolovou ligovou soutěž hraje pět týmů. Jsou to týmy z Ostravy, Prahy a nově z Brna. Dnešní základna se pohybuje kolem 40 hráčů, každý z nich se kromě absolvování ligových kol může zúčastňovat zahraničních turnajů.

Jedná se o velmi nákladný sport, nejdražší položkou je samotný vozík, jehož cena může dosáhnout až částky 200 tis. Kč. Vozíky se nechávají vyrábět v zahraničí, zdravotní pojišťovny na jejich pořízení nepřispívají, proto je potřeba kromě vlastních zdrojů využívat možnosti dotačních programů, nadací a sdružení či oslovovat samotné firmy.

Úrazy páteře s poraněním míchy v řeči čísel

Pro Českou republiku neexistují podrobné centrální statistiky. Dle údajů jednotlivých zdravotnických pracovišť je více pacientů mužů než žen (v poměru až 3:1) a k nejvyššímu počtu úrazů dochází v letních měsících, více ve dne než v noci. Podle aktuálních statistik National Spinal Cord Injury Statistical Center ve Spojených státech pro rok 2008 jsou nejčastější příčinou poranění páteře automobilové nehody (42 %), pády (27 %), dále následky násilí (nejčastěji poranění střelnou zbraní) (15 %)

a rekreační sportovní aktivity (7,5 %), jejichž počet poslední dobou roste. K více než 50 % poranění dochází ve věku 16–30 let.

Literatura

Doležel, J. (2004). Traumatická léze míšní. *Urologie pro praxi*, (4).

APLIKOVANÉ POHYBOVÉ AKTIVITY VE ŠKOLE SVÍTÁNÍ, PARDUBICE

Michaela Spurná, Kateřina Kopecká

Základní škola a Praktická škola SVÍTÁNÍ, o. p. s.

Základní škola a Praktická škola SVÍTÁNÍ, o. p. s., poskytuje vzdělávání a další služby dětem, mládeži a dospělým lidem s kombinovaným postižením. Podporuje rozvoj jejich osobnosti a zapojení do běžného života. Vždy dbá na individuální potřeby a možnosti každého žáka a klienta. Pohybovým aktivitám a sportu je ve škole SVÍTÁNÍ věnována značná pozornost jak ve výuce, tak v rámci školních volnočasových činností a kroužků. Jsou považovány za nedílnou součást komplexní péče, protože významně přispívají k celkovému rozvoji žáků a klientů školy. V rámci vyučování probíhají ve škole SVÍTÁNÍ hodiny tělesné výchovy, alternativní tělesné výchovy pro vozíčkáře, atletiky a plavání. Mezi volnočasové aktivity patří kroužek boccii, závesného kuželníku, zdravotní tělesné výchovy, stolního tenisu, břišních tanců a taneční kroužek. Tělesná výchova probíhá v rámci školních osnov v každé třídě podle možností každého žáka a klienta na základě individuálního přístupu. Alternativní tělesná výchova pro vozíčkáře je určena žákům se sníženou schopností pohybu, kteří vyžadují zvýšenou fyzioterapeutickou péči. K aktivitám jsou využívány pomůcky větších rozměrů, které suplují překážky, s nimiž se mohou žáci setkat ve svém každodenním životě. Učí se tyto překážky překonávat a využívat při tom síly rukou. Činnost ve skupině a přirozená soutěživost podporují jejich motivaci k pohybu. Hodiny atletiky probíhají na městském atletickém stadionu. Žáci tak mají možnost využívat náradí a náčiní domácího atletického oddílu i speciálně upravené náradí oddílu tělesně postižených sportovců Hvězda SKP Pardubice. Plavání je společně s fyzioterapií a ergoterapií součástí ucelené rehabilitace. Pomocí Halliwickovy metody a her ve vodě žáci postupně přecházejí k samotné výuce plavání. Zdravotní tělesná výchova je volnočasová aktivita pro žáky, kteří mají zvýšenou potřebu pohybu. Uplatňují se zde prvky léčebné tělesné výchovy a pohybových her. Kroužek probíhá pod odborným dohledem fyzioterapeuta. SVÍTÁNÍ organizuje dva kroužky boccii. Jeden je více zaměřen na žáky školy, druhý ve větší míře navštěvují klienti SPC (hendikepovaní žáci integrovaní do běžných ZŠ). Obou se v roli asistentů účastní také rodiče. Škola SVÍTÁNÍ spolupracuje s TJ Léčebna Košumberk. Mezi oblíbené sporty ve škole SVÍTÁNÍ patří závesný kuželník. Protože škola vlastní přenosnou konstrukci, mohou ho žáci hrát bez ohledu na počasí při pravidelném kroužku nebo při odpolední družině. Kroužek stolního tenisu navštěvují žáci a klienti s různými diagnózami jedenkrát týdně. Nejlepší pak reprezentují školu na turnaji „Hradecká smeč“. Velké oblíbenosti dosáhl v krátké době kroužek břišních tanců. Účastní se ho již osmnáct žáků a klientů školy SVÍTÁNÍ (chlapci i dívky) včetně vozíčkářů. Po necelém půlroce pravidelných tréninků uskutečnili tanečníci tři veřejná vystoupení, která měla velký ohlas u diváků. Taneční kroužek SVÍTÁNÍ funguje

od roku 2000 a tančí v něm čtrnáct žáků a klientů školy. Za více než desetiletou historii kroužku si vyzkoušeli mnoho tanečních stylů od valčíku přes lidové a historické tance až po country. Vystupují jednak při akcích pořádaných školou SVÍTÁNÍ (Novoroční souznění, besídka, ples, Noc Grácií), ale také bývají často zváni na akce jiných organizací a firem.

ANALÝZA APLIKOVANÉ TĚLESNÉ VÝCHOVY V CREDU, O. P. S, OLOMOUC

Miroslava Spurná, Lucie Rybová

Katedra aplikovaných pohybových aktivit

Fakulta tělesné kultury, Univerzita Palackého v Olomouci

Prezentovaný příspěvek představuje pilotní verzi studie, která je zaměřena na analýzu aktuálního stavu školní tělesné výchovy ve školách zřízených pro žáky s tělesným postižením v České republice. U žáků navštěvujících školy speciální bývá zpravidla jejich tělesné postižení v kombinaci s dalším zdravotním postižením, jako jsou různé stupně mentálního postižení či přidružení různých smyslových vad. V praxi jde o velmi heterogenní skupinu žáků, u nichž plnění konceptu vzdělávacího předmětu tělesná výchova klade vysoké nároky jak na odborné kompetence učitele, tak i na samotné podmínky školy. K problematice této oblasti přispívá fakt, že projektová a realizovaná forma kurikula v tělesné výchově žáků s tělesným postižením není doposud v oblasti speciálního školství dostatečně zpracována. Cílem studie v prezentovaném příspěvku je popsat současný stav a způsob realizace tělesné výchovy žáků na ZŠ Credo v Olomouci. Parciálními cíli je analýza hlavních didaktických prvků ovlivňujících průběh hodin tělesné výchovy, kterými jsou kurikulum, žák, učitel a podmínky školy ve vztahu k tělesné výchově.

APLIKOVANÉ PSYCHOMOTORICKÉ AKTIVITY NA FAKULTĚ SPORTOVNÍCH STUDIÍ MASARYKOVY UNIVERZITY V BRNĚ

Dagmar Trávníková, Tomáš Ulbrich

Fakulta sportovních studií, Masarykova univerzita, Brno

Příspěvek prezentuje využití alternativních pohybových aktivit z oblasti psychomotoriky při výuce na Fakultě sportovních studií MU nejen pro studenty mateřských oborů, ale rovněž ve formě volitelného předmětu v rámci střediska pro pomoc studentům se specifickými nároky při MU – Teiresiás.

POSTAVENÍ POHYBOVÝCH AKTIVIT V HODNOTOVÉ ORIENTACI DĚTÍ S ONKOLOGICKÝM ONEMOCNĚNÍM VE VZTAHU KE KVALITĚ JEJICH ŽIVOTA

Tomáš Vyhlídal

Fakulta tělesné kultury, Univerzita Palackého v Olomouci

Onkologické onemocnění se řadí mezi nejobávanější choroby, a to z toho důvodu, že příčina tohoto onemocnění není dosud známá, léčba je nepříjemná s řadou vedlejších účinků a její výsledek není vždy jistý. Práce zkoumá postavení pohybových aktivit v hodnotové orientaci dětí s onkologickým onemocněním ve vztahu ke kvalitě jejich života. Cílem výzkumného šetření bylo analyzovat strukturu hodnotové orientace u zkoumaného souboru a zjistit postavení pohybových aktivit v této struktuře. Ke zjišťování byla použita projektivní technika „nedokončených vět“ – technika doplňovací a částečně asociační. Tato technika byla použita u 28 dětí s onkologickým onemocněním ve věku 6–15 let. Pokud jde o hodnotu pohybových aktivit, ukázalo se, že hrají v jejich životě určitou roli. Větší důraz na pohybové aktivity kladou chlapci, přičemž jejich zájem je u této hodnoty oproti dívkám až dvojnásobný. Pohybové aktivity u dětí s onkologickým onemocněním zaujímají sedmé místo ze čtrnácti hodnocených kategorií. Toto zjištění je podle našeho názoru uspokojivé a odpovídá tomu, že jde o jedince zdravotně oslabené s celou řadou omezení v době léčení i po něm. Výzkum byl realizován v rámci projektu Centra podpory integrace CZ.1.07/1.2.00/08.0117.

RANÁ PÉČE – PODPORA RODINY A VÝVOJE DÍTĚTE S POSTIŽENÍM NEJEN POHYBEM...

Tomáš Vyskočil

Středisko rané péče SPRP Olomouc

Raná péče je sociální služba, která se řídí zákonem č. 108 z roku 2006 a jeho pozdějšími novelizacemi a jako taková je definována jako: „...terénní služba, popřípadě doplněná ambulantní formou služby, služba poskytovaná dítěti a rodičům dítěte ve věku do 7 let, které je zdravotně postižené, nebo jehož vývoj je ohrožen v důsledku nepříznivého zdravotního stavu. Služba je zaměřena na podporu rodiny a podporu vývoje dítěte s ohledem na jeho specifické potřeby.“ Služba raná péče je zaměřena na podporu celé rodiny. Je uživateli poskytována bezplatně a rozsah se řídí potřebou uživatele. Služba je převážně terénní, poskytovaná v přirozeném prostředí rodiny. Na základě dohody podepsané s žadatelem o službu se z žadatele stává uživatel, který dle vlastních potřeb může využít všechny nebo i jen některé z nabízených součástí služby. • Konzultace v rodině: s poradcem rané péče v domácím prostředí zpravidla 1× za 1 až 3 měsíce; s dalšími odborníky v případě potřeby rodiny a dítěte (instruktor stimulace zraku, fyzioterapeut, psycholog, ergoterapeut, ...). • Ambulantní služby podpory vývoje dítěte (pouze jako doplněk terénní formy): konzultace pro podporu pohybového vývoje; stimulace zraku a zrakový trénink; další služby podle potřeb dítěte a typu jeho postižení. • Doprovázení – společné konzultace s rodiči u lékaře, doprovod na úřad atp. • Semináře pro rodiče. • Setkávání rodičů s dětmi. • Zasílání informačních materiálů. • Půjčování hraček, pomůcek a literatury. • Telefonické poradenství a telefonická konzultační činnost. • Pomoc při vyhledávání předškolního vzdělávacího zařízení pro dítě (MŠ, stacionář, ...). • Instruktáž pracovníků zařízení, kam dítě nastupuje nebo dochází. • Týdenní kurzy pro rodiny. • Další dle nabídky jednotlivých poskytovatelů.

Společnost pro ranou péči, jeden z největších poskytovatelů služby rané péče v ČR, pracující s cílovou skupinou rodin s dětmi se zrakovým a kombinovaným postižením, má v současné době rozpracované tři klíčové programy, které provázejí celou službu. Jedná se o program Podpora vývoje dítěte, program Podpora rodiny a Program osvěta a vzdělávání. V programu Podpora vývoje dítěte je klíčovou aktivitou stimulace zraku. Společnost pro ranou péči má vyškolené instruktory stimulace zraku, kteří se věnují stimulaci zraku a zakovému tréninku. Pod pojmem stimulace zraku si můžeme představit komplex metod a postupů vedoucích k rozvíjení postiženého zraku dítěte v raném věku; zrakový trénink je aktivní nácvik používání zachovaných zrakových schopností. Zvláště v průběhu prvního roku života dítěte lze stimulací podporovat vývoj mozkových center a zpracování zrakových vjemů. Dále do této oblasti spadá podpora psychomotorického vývoje dítěte, která se provádí přirozenou cestou s využitím speciálních i běžných pomůcek a hraček. Program Podpora rodiny klade důraz na podporu kompetencí a sebevědomí rodiny, k čemuž je nutná analýza potřeb

rodiny. Dále klade důraz na podporu vlastních sil a zdrojů rodiny a na prevenci institucionalizace. Program osvěta a vzdělávání se zaměřuje na vzdělávání zaměstnanců Společnosti pro ranou péči a akce pro širokou i odbornou veřejnost.

MODIFIKACE PROGRAMU PARALYMPIJSKÝ ŠKOLNÍ DEN DO PROSTŘEDÍ ČESKÉHO ŠKOLSTVÍ A APLIKOVANÉ POHYBOVÉ AKTIVITY V ČESKÉ REPUBLICCE

Alena Vyskočilová

*Centrum APA, Katedra aplikovaných pohybových aktivit
Fakulta tělesné kultury, Univerzita Palackého v Olomouci*

Paralympijský školní den je program určený žákům ve věku 6–15 let, který má za cíl informovat o problematice paralympijských sportů a osob se zdravotním postižením. K tomu slouží různé aktivity, mezi něž například patří setkání se sportovci s postižením a vyzkoušení si paralympijských sportů.

V rámci projektů řešených na Katedře aplikovaných pohybových aktivit Fakulty tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci jsme se rozhodli modifikovat tento mezinárodní program do prostředí českých škol a organizací pracujících s osobami se speciálními potřebami. V rámci programu je důležité vycházet z možností a požadavků konkrétní skupiny osob, pro kterou je program připravován.

Vznikly tak programy pro mateřské školy, základní školy, střední školy a speciální školy, obdobně pak programy pro volnočasové organizace pracující s osobami se speciálními potřebami nebo komerční firmy. Prvky paralympijského školního dne a prvky zážitkové pedagogiky využíváme při práci s rodiči dětí se zdravotním postižením jako nabídku efektivního využití volného času těchto dětí nebo při realizaci programů pro pedagogické pracovníky, aby byli schopni lépe pochopit problematiku osob se zdravotním postižením.

V rámci rozšíření nabídky programů připravujeme jednodenní i vícedenní programy, které realizujeme v různých typech prostředí ať už ve školní tělocvičně, nebo ve venkovním sportovním areálu. Nabízíme i programy s názvem „Paralympijský den na sněhu“, kde představujeme zimní paralympijské sporty doplněné o aplikované pohybové aktivity v zimní přírodě. Účastníci si tak mohou vyzkoušet jízdu na monoski, sitski či chůzi na sněžnicích.

Během všech našich programů mají děti, žáci, studenti, rodiče, pedagogové a další zájemci možnost seznámit se s problematikou osob se zdravotním postižením formou teoretické přednášky, videa či besedy. Dále si mohou vyzkoušet pohyb osob se zdravotním postižením, jako je například mobilita na vozíku nebo prostorová orientace osob se zrakovým postižením. Účastníci programů si vyzkoušejí v praxi konkrétní paralympijské sporty nebo modifikace těchto sportů či jiné aplikované pohybové aktivity určené pro širokou škálu osob se zdravotním postižením.

V České republice se poměrně často setkáváme s tím, že žáci se speciálními vzdělávacími potřebami integrovaní v běžných školách jsou osvobozeni z hodin tělesné výchovy, neboť učitelé nemají dostatek informací a zkušeností, jak tyto žáky efektivně do hodin zapojit. Naším cílem je připravit metodické materiály a praktický program

zaměřený na tvorbu individuálního vzdělávacího plánu pro školní tělesnou výchovu. Učitelé by se měli dozvědět, jakým způsobem žáka diagnostikovat, jak pro něj vybrat vhodné aktivity, jaké existují vhodné pomůcky a kde je sehnat a jakým způsobem žáka hodnotit.

V rámci našich programů se snažíme především o pochopení problematiky osob se zdravotním postižením a jejich zapojení do běžného života prostřednictvím aplikovaných pohybových aktivit tak, abychom co nejvíce přispěli ke zkvalitnění jejich života.

Literatura

- International Paralympic Committee. (2006). *Paralympic School Day*. Bonn.
- Ješina, O. (2010). Uskutečněné akce projektu Speciálně poradenské centrum aplikovaných pohybových aktivit. *Aplikované pohybové aktivity v teorii a praxi*, 2(1), 6–14.
- Kudláček, M., & Ješina, O. (2008). *Integrace žáků s tělesným postižením do školní tělesné výchovy*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Spurná, M., Rybová, L., & Kudláček, M. (2010). Participace žáků s tělesným postižením v integrované školní tělesné výchově. *Aplikované pohybové aktivity v teorii a praxi* 2(1), 33–38.

SROVNÁNÍ EFEKTU UŽITÍ METODY BLOKOVÉ A ROZPTÝLENÉ PRAXE NA ÚROVEŇ PROVÁDĚNÍ VYBRANÝCH DOVEDNOSTÍ V BOCCIE U ZKUŠENÝCH SPORTOVců S DĚTSKOU MOZKOVOU OBRNOU (DMO)

Julie Wittmannová, Luke Morris

Fakulta tělesné kultury, Univerzita Palackého v Olomouci

Efektivní maximalizace sportovních výkonů pomocí strukturace tréninkové jednotky poutá mnoho sportovní pozornosti. Prezentovaná práce hodnotí dopad užití metody blokové a rozptýlené praxe na úroveň provádění vybraných boccia dovedností u sportovců s DMO. V práci byl použit výzkumný design pre- a post-testového měření u souboru 14 sportovců s DMO rozděleného do 2 skupin. Skupiny pracovaly dle předepsaného blokového a rozptýleného (vždy 7 sportovců) uspořádání činností v tréninkové jednotce po dobu 10 týdnů. První měření proběhlo při počátečním šetření a následně po intervenci post-test. Užitá originální testová metoda hodnotí boccia dovednosti v: 1) umístění jacka (bílý cílový míč) a prvního míče; 2) vhození míče co nejbližší k jacku a 3) odražení jacka při hře v různých vzdálenostech od odhodové čáry. Výsledky ukazují větší zlepšení vybraných boccia dovedností u skupiny sportovců pracujících dle zásad blokové metody. Tři sportovci užívající metodu rozptýlené praxe neprokázali zlepšení, všichni participanti blokové praxe ano, na různé úrovni. Přestože tyto nálezy nebyly podpořeny statistickou signifikancí, jednotlivé kasuistiky a poznámky sportovců a trenérů podporují praktickou významnost použití metody blokové praxe a zjištění, že osoby s DMO mohou mít problémy s přepojováním pozornosti spojeným s metodou rozptýlené praxe. Další nálezy: 1) důležitost zaměřit trénink na procvičování boccia odhodových dovedností a hru v zadní části hracího pole; 2) lepší výsledky testování boccia dovedností u hráčů kategorie BC3, užívajících pomocných zařízení, v porovnání s hráči BC2, odhazujících samostatně.

20 LET APLIKOVANÝCH POHYBOVÝCH AKTIVIT

V ČESKÉ REPUBLICĚ

BYLO – NEBYLO... PŮVOD A SOUČASNOST APA NA FTK UP

Hana Válková

Fakulta tělesné kultury, Univerzita Palackého v Olomouci

Byla jednou jedna země, v té zemi louka a na té louce – zničehonic – vyrostl růžový keř...

Tak to bývá v pohádkách. Ve skutečnosti ale z ničeho nic nemůže vzniknout. Musí být semínko. To se zasadí a rašící rostlinka se pěstuje a pěstuje, než se může sklízet. A na tom se podílí mnoho a mnoho lidí.

Tak to bylo také se vznikem a vývojem katedry a oboru „aplikovaná tělesná výchova“, později „aplikované pohybové aktivity“. Musel být nápad a pak „kultivátoři“, co pěstovali a pěstovali... A proč ten průměr s růžovým keřem? Proto, že cesta 20 let vývoje nebyla ani procházka růžovým sadem, ale ani pouze trnitou cestou.

Nermuť se, že růžový keř má trny.

Raduj se, že trnitý keř má i květy.

Tak tedy obor ATV nevznikl zničehonic na zelené louce, ale...: byla jedna Československá socialistická republika a univerzitní studijní obor defektologie, od roku 1976 obor UŠMVZP (učitelství pro školy pro mládež vyžadující zvláštní péči) a VOVZP (vychovatelství pro osoby vyžadující zvláštní péči). Základním obsahem studia byla (v dnešní terminologii) *speciální pedagogika*, dále český jazyk, matematika a tzv. výchovy: tělesná, pracovní, hudební a výtvarná. Obor speciální pedagogika bylo možné studovat pouze na PdF UK v Praze, PdF UP v Olomouci a PdF v Trnavě.

Tělesnou výchovu v uvedených oborech garantovala i realizovala Katedra tělesné výchovy základního školství na PdF UP. Obory UŠMVZP a VOVZP, byť s rozšiřující TV, nemohly v tehdejší prostředí jednotných studijních osnov připravit absolventy pro kvalitní vedení školní a mimoškolní TV, a vůbec už ne pro sport. Záměr připravit absolventy lépe z hlediska TV existoval, ale realizace kvůli centrálně vymezeným oborům nebyla možná, nebyly možné vnitřní úpravy studijních programů, natož vznik oborů jiných a nových.

Příležitost se naskytl **po roce 1989**, a to v rámci nově vzniklé fakulty UP, Fakulty tělesné kultury (k 1. 1. 1991). Ovšem v přechodném období bylo nutné získat více informací ze zemí, kde se podobná studia už praktikovala, především z USA. V oboustranné porevoluční euforii většinou výměnou za gramofonové desky s českou klasickou hudbou („cédéčka“ tehdy nebyla) či barevné publikace historických míst v ČR mi oslovené univerzity posílaly jejich studijní plány, informace, ale i první učebnice (s některými z těchto univerzit jsme ve spojení dodnes). Završením pak byla „spanilá jízda“ na evropské hry speciálních olympiád do Skotska s následnou praxí v projektu „Overseas Holidays“ (prázdniny 1990). Odtud vznikl kontakt s dalšími institucemi ve Skotsku a v Anglii a přístup k dalším materiálům. Hlavně však navázání

piád jako studentský projekt (od roku 1994). Později z Ostravska přešel do Olomouce Knápkův memoriál, který obsahoval basketbalový turnaj na vozíku a jízdy Bělkovicým údolím na 20 km. Do roku 2003 přežil jen basketbalový turnaj.

Od roku 1997 se Česká republika připravovala na vstup do EU a bylo zapotřebí sjednotit některé přístupy ve školství s podmínkami v EU. Tomu se nevyhnula ani FTK, ani katedra ATV. Zásadním krokem byla transformace studií podle Boloňských a dalších navazujících dohod, tj. přechod na třístupňové studium (Bc., Mgr., Ph.D.), na kreditní systém a modulovou strukturu studia. Protože obor ATV byl první v této nastoupené cestě, pojetí modulovosti se taktéž nelehce prosazovalo a dokončeno bylo vlastně až v současnosti jako modul pedagogické, resp. učitelské způsobilosti; modul tělesné výchovy; modul speciální pedagogiky; modul aplikovaných pohybových aktivit. V této přechodové fázi byli v nelehké situaci jak učitelé, tak studenti, protože se mísil původní pětiletý studijní model (Mgr.) a již nastupovala studia třístupňová (Bc., Mgr., Ph.D.). V doktorském studijním programu kinantropologie byla povolena i specializace „aplikované pohybové aktivity“ a tím vytvořen prostor pro studenty věnovat se této oblasti ve výzkumu. Přispěly tomu mimo jiné i získané a finančně dotované výzkumné projekty GAČR. Přes veškeré peripetie se postupně prosazovaly výhody, jako možnost ukončit Bc. a zvážit, co dál, včetně možného pokračování ve studiu v navazujícím Mgr. programu (v prezenčním nebo v kombinovaném studiu), nebo přejít na Mgr. ATV z jiného oboru Bc. v programu „tělesná výchova a sport“, napojit se na zahraniční studia. Poslední uvedené možnosti využilo minimum jednotlivců, studentů, ale katedra tuto možnost využila plně. Stala se koordinátorem mezinárodní sítě CEEPUS (Central European Exchange Programme for University Students) zaměřené na APA, v níž bylo zapojeno 11 středoevropských univerzit z 6 států (Slovensko, Polsko, Slovinsko, Chorvatsko, Bulharsko, Srbsko). Tento projekt trval až do roku 2007. Katedra ATV byla po celou dobu koordinujícím pracovištěm a stala se hostitelskou katedrou studentů i učitelů z těchto zemí. Mnozí studenti a učitelé FTK UP využili měsíční studijní pobyt na některé z partnerských univerzit. Mimo to v pozici „čekatelů“ na vstup do EU měla možnost se účastnit mezinárodních tematických programů v APA a podílet se na tvorbě mezinárodních studijních materiálů s možností převodu do ČJ. Základem však vždy bylo zajištění běžné výuky ve studiu prezenčním i kombinovaném, výzkumná a publikační činnost a samozřejmě činnost pro praxi, tj. akce na školách a pro školy, při sportovních akcích na bázi deaflympiád, paralympiád a speciálních olympiád.

V roce 2004 došlo k restrukturalizaci pracovišť na FTK, která se závažně dotkla katedry ATV. Katedra byla přejmenována na katedru „*aplikovaných pohybových aktivit*“, což bylo v souladu s názvem doktorského programu v kinantropologii a lépe bylo vystiženo širší pojetí v pohybových aktivitách a sportu, nejen ve školní tělesné výchově. Z pracoviště byla přesunuta výuka všech disciplin psychologie a tedy i učitelé na tehdejší katedru kinantropologie a společenských věd. Naopak na katedru APA byla přesunuta garance za výuku všech předmětů kinantropologických (teoretické předměty i praktická výuka TV) v oborech 1. st. ZŠ a speciální pedagogiky na Pedagogické fa-

kultě UP. Obor ATV ve všech třech stupních (Bc., Mgr., Ph.D.) byl akreditován v anglickém jazyce, což s možnostmi v rámci členství v ČR v EU vyvolalo čilou mezinárodní mobilitu. Katedra se stala členem konsorcia studií Erasmus Mundus Master in APA (od roku 2005 dosud) čtyř univerzit (KU Leuven, University of Limerick, NIH Oslo, UP Olomouc) s možností další mobility studentů i vyučujících do Austrálie (Queensland University, Brisbane), USA (University of Virginia, Charlottesville) a do Jihoafrické republiky (University of Stellenbosch). Do čela katedry byla v r. 2006 jmenována doc. PhDr. Vlastimila Karásková, CSc. Zkušenosti ze zahraničních studií obohacovaly a ovlivňovaly obsah, organizaci i kvalitu studií domácích. Ovlivňovaly i zapojení do výzkumů (GAČR) a publikační aktivitu. Studenti s postižením se stali tradiční ozdobou FTK v kategorii úspěšných paralympijských či deaflympijských sportovců. Díky pracovníkům katedry a jejich členství v evropských orgánech se významně podařilo ovlivnit i dění v evropské APA tým, že sídlo EUFAPA (European Federation in Adapted Physical Activity) bylo přeneseno na FTK UP právě na evropské konferenci APA (EUCAPA 2006), která se konala v Olomouci. To vše opět za plného provozu pedagogického, výzkumného, tvorby rozvojových projektů a neutuchajících aktivit pro veřejnost a ve sportu osob „s jinakostí“ s ještě větší intenzitou než v etapě minulé. A to v počtu osmi vyučujících kmenových a dvou referentek administrativy.

Období let 2007 až 2010 je možné charakterizovat jako to, co se nepovedlo a co se povedlo. Nepovedlo se zastavit úbytek počtu uchazečů o studium ATV, nepovedlo se zabránit zrušení poradenského centra s následnými drobnými postojovými konsekvencemi. Povedlo se udržet standard zahraničních studií a zahraniční mobility (včetně pozice vztažného pracoviště výzkumného projektu programu EU Marie Curie Fellowships), dále standard pedagogický se zvýšenou nabídkou pro celoživotní vzdělávání, především v orientaci na ranou intervenci, předškolní a elementární tělesnou výchovu. Povedlo se udržet název pracoviště „aplikované pohybové aktivity“ v ČJ i AJ jako dnes už i zahraniční „firemní značku“ včetně obsahu: speciální pedagogika, ATV/APA, aplikace PA do okrajových věkových kategorií (předškolní věk a věk seniorů), aplikace do specifického prostředí z hlediska bezpečnosti a ochrany obyvatel. Co se významně podařilo, byla akreditace oboru „aplikované pohybové aktivity“ včetně akreditace v AJ. Oba obory v programu tělesná výchova a sport se vzájemně liší profesním výstupem: APA – zaměřený spíše na organizačně-manažerský výstup, ATV – spíše učitelský výstup. Je zde nová generace absolventů APA, včetně absolvovaných zahraničních studií, která už má další nápady a iniciativu. K tradičním akcím pro veřejnost přibyl karneval Roztancujeme bariéry. Úsilím další generace učitelů a absolventů vznikla Česká asociace aplikovaných pohybových aktivit (ČAAPA) s naplněnou ambicí vydávat vlastní časopis „Aplikované pohybové aktivity v teorii a praxi“. Všechny pozitivní výsledky posledního období ve dvacetiletém vývoji pak souvisí s úspěšností mezinárodních projektů (EUSAPA – European standards in APA) a především projektů ESF (European Social Fund – tzv. Evropské strukturální fondy). Projekty orientované na vzdělávání v APA různých skupin populace, včetně rodičů, se týkají zkvalitnění možností volnočasových pohybových aktivit a školní TV populace s mentálním posti-

žením, dále integrace žáků/studentů/osob s tělesným, zrakovým a sluchovým postižením. Projekty umožňují kvalitní materiálové vybavení, vybavení literaturou, napojení na výzkum a publikace, ale také dávají šanci zaměstnávání absolventů jako tvůrčích či administrativních pracovníků projektů. Umožňují ojedinělé informace pro širší veřejnost prostřednictvím stránek www.apa.upol.cz.

Rozdíl mezi vybavením roku 1991 a současným vybavením knihovny FTK UP a vybavením pracoviště specifickými pomůckami je neuvěřitelný. Není neskromné tvrdit, že převyšuje i jiná evropská pracoviště.

Kdo by si v roce 1991 vůbec pomyslel, že po 20 letech bude v různých typech praxe souhrnně přes 270 absolventů prezenčního a kombinovaného studia na FTK UP? Není za co se stydět, právě naopak. Přesto jsou před katedrou i oběma obory další výzvy.

Prosazení myšlenky, to není teorie, ale praxe.

Literatura

- Válková, H. (2003). Reflexe přípravy odborníků v profesních dimenzích kinantropologických: aspekt aplikovaných pohybových aktivit a integrovaného pojetí tělesné výchovy. In *Sborník konference Pohyb a kvalita života*. Brno: Fakulta sportovních studií.
- Válková, H. (2007). Aplikované pohybové aktivity, aplikovaná tělesná výchova ve školách a systém vzdělávání učitelů TV. In B. Antala (Ed.), *CD Proceedings of 4th FIEP European Congress: Teacher's preparation and their employability, section 3* (pp. 405–408). Bratislava: FTVŠ.
- Válková, H. (2010). Teoretické vymezení APA jako kinantropologické disciplíny: co to je, když se řekne APA. *APA v teorii a praxi*, 1(1), 25–32.
- Vaverka, F., & Válková, H. (1994). *Vzdělávání zdravotně postižených na VŠ a vytvoření podmínek k tomu*. Olomouc: Univerzita Palackého.

STUDIJNÍ OBOR APLIKOVANÉ POHYBOVÉ AKTIVITY (BAKALÁŘSKÉ STUDIUM)

Tomáš Vyhlídal

Fakulta tělesné kultury, Univerzita Palackého v Olomouci

Co je to APA?

Fakulta tělesné kultury UP v Olomouci nabízí unikátní studijní obor spojující pohybovou rekreaci a speciální pedagogiku – obor aplikované pohybové aktivity.

Obsah studia je zaměřen na:

- aplikované pohybové aktivity,
- speciální pedagogiku,
- pedagogickou způsobilost,
- pohybovou rekreaci.

Studium je zpřístupněno i osobám se zdravotním postižením.

Nabízíme tříleté bakalářské studium aplikovaných pohybových aktivit **v prezenční i kombinované formě.**

Profil absolventa studijního oboru APA (Bc.)

Absolvent je vysoce kvalifikovaný pracovník s orientací na aplikované pohybové aktivity, který komplexně zajišťuje nebo řídí výchovně-vzdělávací a koordinační činnosti v oblasti využití volného času dětí, mládeže a dospělých se zdravotním postižením v zařízeních různého typu. Je způsobilý pro komunikaci a kooperaci se sportovními federacemi, svazy, občanskými sdruženími apod. Absolvent může zvyšovat své profesní kompetence v licenčních kurzech, v programech celoživotního vzdělávání, případně v navazujících magisterských programech.

Uplatnění absolventa

- Odborný lektor, odborný pracovník školského zařízení pro zájmové vzdělávání, samostatný pedagog volného času, vedoucí (zástupce, pracovník) střediska volného času, asistent pedagoga, lektor, pedagog volného času, pracovník vzdělávacího zařízení mimo resort MŠMT.
- Pracovník centra zdravotně postižených, sportovních svazů a oddílů osob se ZdrP, pedagogický pracovník sociálních zařízení a zařízení poskytujících adiktologické služby.
- Vychovatel v domově mládeže, družině, klubu, vychovatel speciální školy, odborného učiliště, vychovatel v mimoškolském zařízení, vychovatel speciální mateřské školy, vychovatel zařízení ústavní a ochranné výchovy.
- Administrativní pracovník-specialista, samostatný administrativní pracovník.

Kontakty:

Sekretariát katedry APA

Fakulta tělesné kultury UP v Olomouci, tř. Míru 115, 771 11 Olomouc

tel.: 585 636 353

e-mail: eva.hrbackova@upol.cz

www.ftk.upol.cz/katedry/apa/uvod.html, www.apa.upol.cz

APLIKOVANÁ TĚLESNÁ VÝCHOVA (BAKALÁŘSKÉ A NAVAZUJÍCÍ MAGISTERSKÉ STUDIUM)

Tomáš Vyhlídal

Fakulta tělesné kultury, Univerzita Palackého v Olomouci

ATV je vysokoškolským studijním oborem v programu tělesná výchova a sport. Cílem je vzdělávat odborníky v oblasti tělesné výchovy, sportu a rekreace pro všechny, tedy i osoby se speciálními potřebami. ATV je součástí zastřešujícího vědního oboru aplikované pohybové aktivity (APA), jehož snahou je vytvářet podmínky pro zlepšení kvality života osob se speciálními potřebami a integraci těchto osob mezi intaktní populaci prostřednictvím aktivit pohybového charakteru.

Co je to ATV?

Fakulta tělesné kultury UP v Olomouci nabízí unikátní obor spojující tělesnou výchovu a speciální pedagogiku ve studijní obor aplikovaná tělesná výchova. Vzhledem ke specifikům práce (nejen) s osobami se speciálními potřebami je obsah studia zaměřen na:

- tělesnou výchovu,
- speciální pedagogiku,
- pedagogickou/učitelenskou způsobilost,
- aplikované pohybové aktivity.

Nabízí se možnost bakalářského (tříletého) a navazujícího magisterského (dvouletého) studia v prezenční i kombinované formě.

Navazující magisterské studium je otevřeno absolventům vysokoškolského studia (Bc. i Mgr.) ve studijním programu TV a sport a příbuzných oborů.

Studium je zpřístupněno i osobám se zdravotním postižením.

Profil absolventa studijního oboru ATV (Bc.)

Absolvent získá pedagogickou a organizační způsobilost v oblasti aplikovaných pohybových aktivit s možností působit jako:

- asistent pedagoga;
- specialista pro práci v centrech speciálních, výchovných a charitativních a v institucích veřejné správy;
- sociální pracovník, pracovník v sociálních službách;
- pedagogický pracovník, instruktor, trenér ve školních i mimoškolních klubech a centrech;
- učitel v mateřské škole.

Profil absolventa studijního oboru ATV (Mgr.).

Absolvent získá pedagogickou a organizační způsobilost v oblasti aplikovaných pohybových aktivit s možností působit jako:

- učitel TV na základních a středních školách všech typů (včetně škol pro žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami);
- pedagog volného času;
- vychovatel;
- speciální pedagog;
- řídicí pracovník na pozici: instruktor, organizátor, poradce pro pohybové aktivity v zařízeních sociálních služeb, léčebnách, ve veřejné správě.

Kontakty:

Sekretariát katedry APA

Fakulta tělesné kultury UP v Olomouci, tř. Míru 115, 771 11 Olomouc

tel.: 585 636 353

e-mail: eva.hrbackova@upol.cz

www.ftk.upol.cz/katedry/apa/uvod.html, www.apa.upol.cz

PROJEKTY REALIZOVANÉ V OBLASTI APA NA FAKULTĚ TĚLESNÉ KULTURY UNIVERZITY PALACKÉHO V OLOMOUCI

Martin Kudláček

Fakulta tělesné kultury, Univerzita Palackého v Olomouci

Název: Příprava pro tělesnou výchovu osob s postižením (2011–2013)

Hlavní řešitel: doc. Martin Kudláček, Ph.D.

Cíle projektu CZ.1.07/2.2.00/15.0336 je zlepšení kvality vysokoškolské přípravy pedagogických pracovníků posílením kompetencí v oblasti TV, sportu a rekreace osob se speciálními vzdělávacími potřebami. Jde o vytvoření a inovování vzdělávacích předmětů doplňujících pedagogické dovednosti vysokoškolských studentů ve vzdělávacím programu TV a sport i příbuzných oborů a inovaci studia zaměřenou na oblast aplikovaných pohybových aktivit.

Klíčové aktivity projektu

1. Monitoring stavu a podmínek aplikované tělesné výchovy (ATV) v praxi.
2. Tvorba a inovace studijního předmětu *Základy aplikovaných pohybových aktivit*.
3. Tvorba studijního předmětu *Integrovaná tělesná výchova* (pracovní název).
4. Tvorba studijních opor pro předměty *Základy APA* a *Integrovaná tělesná výchova*.
5. Inovace Bc. a Mgr. studijního oboru ATV.
6. Tvorba studijních opor pro studijní obor ATV a APA.
7. Inovace systému praxí a stáží studentů u potenciálních zaměstnavatelů.

Partneři: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, Západočeská univerzita v Plzni.

Projekt vychází ze zkušeností řešitele a partnerů z realizovaných projektů v oblasti RLZ v ČR: Podpora integrace dětí s tělesným postižením ve školní tělesné výchově prostřednictvím CENTRA APLIKOVANÝCH POHYBOVÝCH AKTIVIT, a také ze zkušeností z participace v mezinárodních projektech v oblasti RLZ v evropském kontextu: a) Paralympic School Day; b) European Inclusive Physical Education Training (EIPET); c) Erasmus Thematic Network in Adapted Physical Activities (THENAPA); d) Erasmus Mundus Masters Degree in Adapted Physical Activity (EMMAPA).

Název: Speciálně poradenské centrum aplikovaných pohybových aktivit (2010–2012)

Hlavní řešitel: Mgr. Ondřej Ješina, Ph.D.

Projekt je zaměřen na zlepšení rovných příležitostí dětí a žáků, včetně dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami (žáků se SVP). Navazuje na projekt Centra podpory integrace a rozšiřuje systém poradenských služeb poskytovaných celému spektru žáků se SVP a jejich rodičům. Zlepší stav profesních a občanských

kompetencí pedagogických pracovníků. Vše za účelem zlepšení situace ve výchovně vzdělávacím procesu a prevence sociálního vyloučení žáků se SVP. Projekt je přímým pokračováním ve smyslu rozšíření projektu Centra podpory integrace (Centra APA) CZ.1.07/1.2.00/08.0117, který realizuje obdobné programy ve všech regionech Moravy a Slezska. Projekt probíhá ve vybraných regionech České republiky. Jedná se zejména o oblasti spádově náležející k již vzniklému pracovišti Centru APA na Fakultě tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci, které také vzniklo a funguje za finanční podpory ESF a rozpočtu ČR. Centrum APA představuje koordinační subjekt, jehož úkolem je řídit, metodicky vést a vytvářet podmínky pro fungování projektu. Realizace projektu se soustřeďuje na kraje Vysočina, Královéhradecký a Pardubický.

Název: Program průběžného vzdělávání učitelů základních škol vzdělávajících žáky s mentálním postižením (2009–2012)

Hlavní řešitelka: doc. PhDr. Vlastimila Karásková, CSc.

Záměrem navazujícího projektu (CZ.1.07/1.3.00/08.0223) je v rámci průběžného vzdělávání pedagogických pracovníků nabídnout učitelům akreditovaný vzdělávací program, a to v regionu místa jejich profesního působení. Vzdělávací program je v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem zaměřen na oblast Člověk a zdraví a uplatnění průřezových témat v této vzdělávací oblasti na základních školách, které vzdělávají žáky s mentálním postižením.

Název: Podpora atraktivnosti nového studijního oboru Aplikované pohybové aktivity (2010–2012)

Hlavní řešitelka: doc. PhDr. Vlastimila Karásková, CSc.

Zaměřením projektu CZ.1.07/2.2.00/15.0263 je vytvořit kvalitní podmínky efektivně podporující bakalářské studium oboru Aplikované pohybové aktivity na FTK UP v Olomouci v prezenční a kombinované formě. Při zajištění podpory studijního oboru v oblasti pedagogické, organizační a odborné budou absolventi schopni organizovat, obsahově naplnit a řídit činnosti pohybového charakteru ve volném čase osob se zdravotním znevýhodněním.

Název: Centra podpory integrace (2009–2012)

Hlavní řešitel: Mgr. Ondřej Ješina, Ph.D.

Cílem projektu Centra podpory integrace (CZ.1.07/1.2.00/08.0117) je zlepšení rovných příležitostí dětí a žáků, včetně dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami. V rámci projektu je vytvářen a rozvíjen systém poradenských služeb (prostřednictvím center podpory integrace) poskytovaných celému spektru dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami.

Hlavní aktivity:

1. Vytvoření podmínek pro začleňování žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do hlavního vzdělávacího proudu včetně tvorby individuálních vzdělávacích plánů pro tělesnou výchovu.
2. Podpora neformálního vzdělávání s cílem zlepšení kompetencí pedagogických pracovníků pro odstraňování bariér bránících rovnému přístupu všech jedinců ke vzdělávání.
3. Zdokonalení systému vzdělávání pracovníků nestátních neziskových organizací a středisek volného času aplikací vzdělávacího modulu.
4. Tvorba metodických materiálů, které budou sloužit v rámci realizovaných typů školení pedagogických pracovníků.
5. Realizace jednodenní vzdělávací akce s cílem změnit postoje k pohybovým aktivitám a osobám se speciálními potřebami.

Název: Podpora integrace dětí s tělesným postižením ve školní tělesné výchově prostřednictvím „Centra pohybových aktivit“ (2006–2008)

Hlavní řešitel: Mgr. Martin Kudláček, Ph.D.

Cílem tohoto projektu bylo zlepšení podmínek pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Projekt byl primárně zaměřen na řešení problematiky integrace žáků s tělesným postižením do školní tělesné výchovy. Snahou bylo zlepšení současné situace a připravení podmínek pro integraci. Obsahem projektu bylo školení pedagogických pracovníků, vydání metodických materiálů na podporu integrace, spolupráce se speciálně pedagogickými centry a pořádání programu Paralympijský školní den, v rámci kterého byli žáci, studenti a učitelé seznámeni s problematikou života a sportu osob s postižením. Tento projekt (CZ.04.1.03/3.1.15.3/0159) byl podpořen prostředky ESF a MŠMT České republiky. V rámci tohoto projektu jsme proškolili 1902 žáků základních škol (osob v počátečním vzdělávání), kteří byly zařazeni do programu s názvem Paralympijský školní den. V rámci školení pedagogických pracovníků jsme proškolili 205 pedagogických pracovníků. Spolupracovali jsme se šesti základními školami, na kterých se vzdělávají individuálně integrovaní žáci s tělesným postižením. Na těchto školách byla pilotně ověřována individuální integrace v TV se zapůjčením kompenzačních pomůcek a za podpory řešitelského týmu projektu.

Název: Vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti volného času osob se speciálními potřebami (2006–2008)

Hlavní řešitelka: doc. PhDr. Vlastimila Karásková, CSc.

Cílem tohoto projektu bylo v rámci stávajícího studijního programu tělesná výchova a sport na Fakultě tělesné kultury UP v Olomouci a Fakultě sportovních studií MU v Brně koncipovat studijní modul, jehož absolventi by byli schopni organizovat,

obsahově naplnit a řídit činnosti pohybového charakteru osob se speciálními potřebami ve volném čase. Těžiště projektu spočívalo v konstrukci studijního modulu, který vychází z výsledků avizovaných analýz. Výstupem projektu bylo zpracování kurikula studijního modulu s pracovním názvem motopedagogika podle kritérií Boloňské dohody. Tento projekt byl podpořen prostředky ESF a MŠMT České republiky.

Název: Program průběžného vzdělávání učitelů základních škol vzdělávajících žáky s lehkým mentálním postižením v oblasti Člověk a zdraví (2006–2008)

Hlavní řešitelka: doc. PhDr. Vlastimila Karásková, CSc.

Cílem tohoto projektu bylo:

- a) Zjistit potřeby učitelů základních škol, které vzdělávají žáky s lehkým mentálním postižením, ve vzdělávacích oblastech Člověk a zdraví a v uplatnění průřezových témat v této vzdělávací oblasti.
- b) Analyzovat zkušenosti učitelů pilotních základních škol s tvorbou školních vzdělávacích programů v uvedených vzdělávacích oblastech.
- c) Realizovat semináře v každém ze spádových míst severní a střední Moravy dle diagnostikovaných potřeb učitelů a zkušeností učitelů pilotních škol, doplněné metodickými materiály. Tento projekt byl podpořen prostředky ESF a MŠMT České republiky.

Projekty realizované prof. Válkovou od roku 1980

System výzkumných projektů vypisovaných MŠMT ČR se datuje od 80. let minulého století. V danou dobu Válková řešila výzkumné projekty celostátního charakteru (RS 19/1b, RS II/III -02 a -06) orientované na rozvoj osobnosti dětí předškolního a mladšího školního věku prostřednictvím tělesné výchovy a na osobnostní charakteristiky učitelů TV, jejich uplatnění v praxi, včetně učitelů a vychovatelů speciální pedagogiky (tehdejší název studijního oboru – učitelství/vychovatelství pro školy pro mládež vyžadující zvláštní péči). Výsledky přispívaly ke krystalizaci myšlenky studií s propojením tělesné výchovy a speciální pedagogiky.

V 90. letech byly projekty zaměřeny na koncepci oboru aplikovaná tělesná výchova, jeho akreditaci a postupně inovaci do studií třístupňového typu (Bc., Mgr., Ph.D.) v modulové struktuře 4 modulů (pedagogická/učitelská způsobilost, speciální pedagogika, tělesná výchova a sport, aplikované pohybové aktivity) s užitím Evropského systému transferu kreditů (ECTS). Rozvojové projekty pomohly vybudovat ekonomickou a prostorovou základnu jak pro výuku v prostorách FTK a UP, tak pro náročnější prostředí „outdoorových“ činností osob s postižením. Ekonomická a technická základna studií byla podpořena poradenským systémem pro zpřístupnění studia studentům se speciálním edukativním zohledněním. Výzkumné projekty byly formulovány ve dvou směrech: 1. pokračovaly v řešení základního tématu – společenská role učitele, kom-

petence v interakčních profesích a opět napomáhaly reagovat na zpětné vazby oboru ATV z terénu; 2. nově analyzovaly a komparovaly některé ukazatele somatického, sociálního a psychomotorického vývoje jedinců s postižením, a to jak dětí (pracovní název „Dítě“), tak adolescenty s mentálním postižením. Výsledkem byla verifikace některých metod měření či dotazování a poznatek, že pohybové aktivity mají u osob s postižením nezpochybnitelný význam sociální. Tím, že projekty byly týmové, mohla se stabilizovat i personální základna katedry APA na FTK UP.

Nové podmínky po vstupu ČR do EU po roce 2004 umožnily zapojit se do projektů mezinárodního charakteru, především do sítí renomovaných studijních projektů (CEEPUS, DEUAPA, Erasmus-Mundus) a dále do projektů ESF. Výzkum byl opět zaměřen na minulé dvě linie s posílením aspektu integrace v prostředí pohybových aktivit a tělesné výchovy. Systémovým řešením projektů rozvojových i výzkumných se Fakulta tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci postupně stala renomovaným evropským pracovištěm.

APLIKOVANÉ POHYBOVÉ AKTIVITY V TEORII A PRAXI

Martin Kudláček

Fakulta tělesné kultury, Univerzita Palackého v Olomouci

Časopis **Aplikované pohybové aktivity v teorii a praxi** je odborným časopisem s recenzovanou sekci *APA v teorii* vydávaným 2× ročně Univerzitou Palackého v Olomouci v rámci projektu Speciálně poradenské centrum aplikovaných pohybových aktivit a ve spolupráci s Českou asociací aplikovaných pohybových aktivit.

Časopis vznikl se záměrem propagace APA jako kinantropologické disciplíny, profese a sféry zájmu i vědeckého bádání v oblasti pohybových aktivit osob se speciálními potřebami (převážně zdravotním postižením). Redakční rada časopisu vnímá potřebu systematické propagace příkladů dobré praxe, metodických návodů a řešení pro učitele, instruktory či trenéry. Z těchto důvodů čtenáři naleznou v sekci APA v praxi následující pravidelné rubriky: a) Osobnost v oblasti APA, b) Informace o projektech, c) APA v praxi, d) Jak na to..., e) Řekněte to jinak, f) Informace ze zahraničí.

Recenzovaná sekce časopisu má za cíl poskytnout odpovědi na otázku PROČ a JAK jisté principy, aktivity či intervence v oblasti APA fungují a jiné nefungují. V této části čtenáři najdou výzkumné a teoretické články zaměřující se na: a) popis vybraných fenoménů v oblasti APA, b) zkoumání vztahů podmínek a činitelů v APA, c) zjišťování efektivity APA programů, d) zamýšlení nad podstatou, významem a smyslem APA. V neposlední řadě čtenáři naleznou také recenze českých i zahraničních knižních publikací v oblasti APA a výběr abstraktů vědeckých článků se zaměřením na APA.

Kontakt:

doc. Martin Kudláček, Ph.D. (šéfredaktor)

Katedra APA, Fakulta tělesné kultury, Univerzita Palackého v Olomouci

třída Míru 115, 771 11 Olomouc

Martin.Kudlacek@upol.cz

ČESKÁ ASOCIACE APLIKOVANÝCH POHYBOVÝCH AKTIVIT

Ondřej Ješina

Česká asociace aplikovaných pohybových aktivit

Česká asociace aplikovaných pohybových aktivit je sdružením založeným ke dni 29. 9. 2009 dle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů. IČ: 22833994. Číslo účtu: 5772767001/5500.

Sdružení je národní organizací, která propaguje a rozšiřuje vědomosti, zkušenosti a výsledky vědeckého bádání v oblasti aplikovaných pohybových aktivit a kinantropologie a jejich praktické aplikace ku prospěchu všech osob. Přestože sdružení podporuje pohybové aktivity pro všechny osoby se specifickými potřebami, speciálně zaměřuje svoje programy a aktivity na osoby se zdravotním postižením či znevýhodněním, jejichž účast v pohybových aktivitách ovlivňují různé limity.

Sídlem tohoto národního sdružení, otevřeného i zahraničním členům, je Fakulta tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci, třída Míru 115, 771 11 Olomouc. Zakládajícími členy sdružení jsou akademičtí pracovníci katedry aplikovaných pohybových aktivit FTK UP v Olomouci a další osoby spjaté se studijním oborem aplikovaná tělesná výchova (v pořadí dle abecedy): PaedDr. Zbyněk Janečka, Ph.D., Mgr. Ondřej Ješina, Ph.D., Bc. Dan Kubík, doc. Martin Kudláček, Ph.D., prof. PhDr. Hana Válková, CSc., a Mgr. Tomáš Vyskočil. Současným předsedou sdružení je Dan Kubík a ke dni publikace tohoto sdělení registrujeme cca 50 členů.

Cíle sdružení

Propagovat, podporovat a koordinovat odborná šetření ve spojení s uplatněním zkušeností z oblasti aplikovaných pohybových aktivit (APA) v praxi v České republice i Evropě a podporovat aplikace výzkumů v různých praktických oblastech: výchova a vzdělání, inkluze, trénink, rekreace, volný čas.

Zpřístupňovat informace a poznatky oblasti APA a praktické zkušenosti všem zainteresovaným jednotlivcům, organizacím či zařízením.

Podporovat národní i mezinárodní spolupráci v oblasti aplikovaných pohybových aktivit.

Základní charakteristika organizace sdružení

Orgány sdružení jsou valná hromada, výkonný výbor, revizní komise a odborná rada. Členem sdružení se může stát na základě své svobodné vůle každá fyzická osoba starší 18 let a sdružení či jiná právnická osoba, která ctí stanovy, souhlasí s cíli a ostatními ustanoveními sdružení.

Kontaktní údaje pro případné zájemce pro registraci do sdružení

Ondřej Ješina (tel.: 733 690 599, ondrej.jesina@upol.cz)

Fakulta tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci, Katedra APA

třída Míru 115

771 11 Olomouc

ERASMUS MUNDUS V OBLASTI APLIKOVANÝCH POHYBOVÝCH AKTIVIT

Hana Válková

*Katedra aplikovaných pohybových aktivit
Fakulta tělesné kultury, Univerzita Palackého v Olomouci*

Univerzita Palackého v Olomouci je od roku 2005 jednou ze čtyř univerzit, které tvoří konsorcium programu Erasmus Mundus Master in Adapted Physical Activity (EMMAPA). Program Erasmus Mundus je speciálním vzdělávacím programem Evropské unie, který financuje vybrané excelentní studijní programy realizované v mezinárodní spolupráci na evropských univerzitách a systémem stipendií podporuje studium studentů ze třetích zemí v těchto studijních programech.

Účelem programu je podpořit evropské vysokoškolské vzdělávání a přispět k rozšíření a zlepšení profesních vyhlídek studentů. Snahou je také podpořit mezikulturní porozumění prostřednictvím spolupráce se třetími zeměmi v souladu s cíli vnější politiky EU, a přispět tak k udržitelnému rozvoji vysokoškolského vzdělávání těchto zemí.

Program Erasmus Mundus je určen především k zprostředkování studia na prestižních evropských univerzitách studentům z tzv. třetích zemí, mezi něž patří nejen všechny mimoevropské země včetně zemí vyspělých, jako např. USA, Austrálie, Nový Zéland, ale i některé země evropské, např. Bosna a Hercegovina, Srbsko, Albánie. Tento program je garantován Evropskou unií a jsou do něj zahrnuty jen univerzity s vysoce kvalitními studijními programy. Erasmus Mundus zastřešuje desítky programů po celé Evropě, z nichž jedním je i EMMAPA.

Kromě Univerzity Palackého jsou dalšími členy konsorcia programu EMMAPA Katolická univerzita v Leuven (Belgie), Univerzita Limerick (Irsko) a Norská univerzita sportu a tělovýchovy v Oslu. K této společnosti patří ještě tzv. partnerské univerzity z mimoevropských zemí – americká University of Virginia, Charlottesville (USA), Queensland University, Brisbane (Austrálie) a University of Stellenbosch (JAR).

V letech 2005–2010 fungoval EMMAPA jako jednoletý magisterský program, během něhož studenti studovali nejméně na 2 univerzitách. Studenti si vybírali univerzitu podle nabízených témat výzkumných projektů a také podle celkové úrovně oboru. Prestiž a úroveň školy hrály při jejich rozhodování významnou roli. První semestr studovali všichni účastníci programu na univerzitě v Leuven, druhý semestr pak na některé z dalších univerzit konsorcia. Zde absolvovali praxi a vypracovávali a obhajovali magisterskou práci. Studium v tomto programu je obecně určeno studentům bakalářských studijních programů v oblasti tělovýchovy a sportu nebo fyzioterapie. Během letního semestru mohli evropští studenti studující v tomto programu vyjet na studijní pobyt na některé ze tří mimoevropských partnerských univerzit.

Od zahájení v roce 2005 využilo možnosti studovat v tomto programu (včetně programu European Master Degree in APA /EMDAPA/, který Erasmusu Mundu v APA

předcházel) 22 studentů Fakulty tělesné kultury UP, z nichž většina byla studenty oboru aplikovaná tělesná výchova a fyzioterapie. Naopak na Univerzitu Palackého zavítalo v rámci EMMAPA celkem 38 zahraničních studentů ze všech koutů světa. Od počátku programu působilo na Univerzitě Palackého také 10 vyučujících z ciziny, například z Austrálie, Izraele, Spojených států amerických nebo Číny. Řada z nich navštívila Fakultu tělesné kultury opakovaně. Stejný počet učitelů z Fakulty tělesné kultury naopak využilo možnosti působit na partnerských univerzitách v Austrálii, Jihoafrické republice a v USA. Doba pobytu učitele-stipendisty se pohybuje od 2 týdnů do 3 měsíců.

V současné době byly vytvořeny podmínky pro inovované studium EMMAPA, které je dvouleté. Pro studenty Fakulty tělesné kultury je připraven jeden rok studia na univerzitě v Leuven a v průběhu druhého roku, který proběhne na mateřské univerzitě, má student možnost navštívit jednu ze tří atraktivních destinací v USA, Austrálii nebo Jihoafrické republice.

VÝBĚR BIBLIOGRAFIE V OBLASTI APLIKOVANÝCH POHYBOVÝCH AKTIVIT V LETECH 2005–2011

Ondřej Ješina

Fakulta tělesné kultury, Univerzita Palackého v Olomouci

Knihy a skripta (ČR)

- Janečka, Z., Ješina, O. et al. (2007). *Vybrané outdoor aktivity jinak zrakově disponovaných osob v letní přírodě*. Olomouc: UP v Olomouci.
- Ješina, O. (2007). *Aplikované pohybové aktivity v zimní přírodě*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Ješina, O., Janečka, Z. et al. (2008). *Aplikované pohybové aktivity v zimní přírodě II*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Ješina, O., & Kudláček, M. (2011). *Aplikovaná tělesná výchova*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Karásková, V. (2007). *Pohybové aktivity s aplikací mezipředmětových vztahů a vazeb*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Karásková, V., & Ješina, O. (2007). *Pobyt dětí s lehkým mentálním postižením v letní přírodě*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Kudláček, M., & Ješina, O. (2008). *Integrace žáků s tělesným postižením do školní tělesné výchovy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Kudláček, M., Ješina, O., Machová, I., & Truksová, M. (2008). *Paralympijský školní den*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Kudláček, M. et al. (2007). *Aplikované pohybové aktivity pro osoby s tělesným postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Štěrbová, D. (2007). *Pohybové aktivity v životě dětí s hluchoslepotou*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Uhlíř, P. (2008). *Pohybová cvičení seniorů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Wittmannová, J. (2007). *Osobnostní a sociální výchova ve vzdělávací oblasti Člověk a zdraví*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Wittmannová, J., & Miklánková, L. (2009). *Karty aktivního stárnutí: Thenapa II: Tematická síť oblasti aplikovaných pohybových aktivit* (koordinátor projektu Herman van Coppenolle; odborná konzultace a úpravy české verze Wittmannová, J., & Miklánková, L.). Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

Časopisecké články (v češtině)

- Bláha, L. (2010). Námět k začlenění jedince se zrakovým nebo jiným zdravotním postižením do pohybových her. *Tělesná výchova a sport mládeže*, 76(3), 20–25.
- Bláha, L. (2010). Principy a náměty pro aplikaci vybraných pohybových her s účastníky se zrakovým nebo jiným zdravotním postižením. *Aplikované pohybové aktivity v teorii a praxi*, 1(1), 17–20.
- Bláha, L., Janečka, Z., & Herink, R. (2010). Vybrané problémové okruhy integrace dětí se zrakovým postižením do školní tělesné výchovy. *Aplikované pohybové aktivity v teorii a praxi*, 1(2), 40–47.
- Herink, R., & Kudláček, M. (2010). Systematický přehled výzkumných studií o začleňování studentů se zdravotním postižením v tělesné výchově. *Aplikované pohybové aktivity v teorii a praxi*, 1(2), 62–73.
- Hrouda, T., & Rybová, L. (2010). Sport v životní dráze člověka s tělesným postižením. *Aplikované pohybové aktivity v teorii a praxi*, 1(2), 56–61.
- Janečka, Z., Ješina, O., & Vyskočil, T. (2010). Příprava na sjezdové lyžování žáků se zrakovým postižením. *Tělesná výchova a sport mládeže*, 76(5), 32–35.
- Janečka, Z., Štěrbová, D., & Kudláček, M. (2008). Psychomotorický vývoj a vývoj motorických kompetencí kongenitálně nevidomých dětí do 36 měsíců věku. *Tělesná kultura*, 31(1), 20–29.
- Ješina, O. (2008). Paralympijský školní den. *Moderní vyučování*, 2008(6), 23.
- Ješina, O., & Kudláček, M. (2008). Životní způsob a environmentální faktory ovlivňující vztah jedinců romského etnika k tělocvičným aktivitám. *Tělesná kultura*, 31(2), 39–57.
- Ješina, O., & Kudláček, M. (2009). Aplikované pohybové aktivity v integrované školní tělesné výchově I. *Tělesná výchova a sport mládeže*, 75(2), 15–19.
- Ješina, O., & Kudláček, M. (2009). Aplikované pohybové aktivity v integrované školní tělesné výchově II. *Tělesná výchova a sport mládeže*, 75(3), 8–12.
- Ješina, O., & Kudláček, M. (2009). Modifikace pohybových aktivit pro participaci dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením v integrované školní tělesné výchově. *Speciální pedagogika*, 19(3), 227–237.
- Ješina, O., Kudláček, M., Kudláček, M., & Bělka, J. (2009). Aplikované pohybové aktivity v integrované školní tělesné výchově pro žáky s tělesným oslabením III. *Tělesná výchova a sport mládeže*, 75(5), 11–16.
- Ješina, O., & Kudláček, M. (2010). Postup při modifikacích pohybových aktivit pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. *Aplikované pohybové aktivity v teorii a praxi*, 1(1), 13–17.
- Ješina, O., Matochová, M., & Růžičková, K. (2010). Porovnání úrovně motorických schopností romských a neromských žáků. *Studia sportiva*, 4(2), 5–14.
- Ješina, O., & Rybová, L. (2010). Dimenze emočních reakcí vyvolávaných tělocvičnými aktivitami u žáků romského etnika. *Aplikované pohybové aktivity v teorii a praxi*, 1(2), 48–55.

VYBRANÁ PRACOVISŤE VĚNUJÍCÍ SE APLIKOVANÝM POHYBOVÝM AKTIVITÁM VE SPOLUPRÁCI S CENTREM APA

Tomáš Vyhlídal

Fakulta tělesné kultury, Univerzita Palackého v Olomouci

Sportovní klub vozíčkářů Praha (SKV Praha)

Kontakt:

Sportovní klub vozíčkářů Praha

Ovčářská 471

108 00 Praha 10-Malešice

e-mail: predseda@skvpraha.org

web: <http://www.skvpraha.org>

SKV Praha je občanské sdružení, jež bylo v roce 1991 založeno vozíčkáři, kteří nechtěli spoléhat pouze na pomoc ze strany společnosti, ale v první řadě sami na sebe. Klub nabízí rekreační i závodní sport v oddílech florbalu, cyklistiky, turistiky, sjíždění řek a dalších sportů. Sportovní klub vozíčkářů Praha podporuje fyzickou i psychickou kondici osob s tělesným postižením. Vychoval několik paralympioniků a reprezentantů v různých disciplínách. Hlavním smyslem fungování klubu je návrat lidí s těžším postižením k plnohodnotnému životu.

Základní škola a Mateřská škola, Brno, Elišky Přemyslovny 10

Kontakt:

Elišky Přemyslovny 10

Starý Lískovec

625 00 Brno

tel.: ZŠ – 547 241 041, MŠ – 547 353 136

e-mail: skola@zspremyslovny.cz

web: www.zspremyslovny.cz

Škola je 72 let úzce spjata se životem brněnské městské části Starý Lískovec. Svým posláním dodnes naplňuje svoji historickou úlohu – vzdělává se v ní již čtvrtá generace starolískoveckých dětí i dětí z blízkého okolí. Pevné mezilidské vazby, vytvořené v minulosti, se upevňují a rozvíjejí aktivní součinností školy na humanitárních projektech a účastí na akcích organizovaných dalšími právními subjekty obce.

Škola je umístěna v klidném prostředí bez silnějších rušivých vlivů, s dobrou dopravní dostupností.

Základní škola, Brno, Masarova 11

Kontakt:

Základní škola, Brno, Masarova 11, příspěvková organizace

628 00 Brno

tel.: 544 321 200

e-mail: zsmasarova@zsmasarova.cz

web: www.zsmasarova.cz

Škola byla otevřena v roce 1982. Ve škole se vyučuje podle vzdělávacího programu „Naše škola – příležitost pro všechny“, ve kterém je vytyčeno několik priorit: jazyková komunikace a výuka cizích jazyků, práce s informacemi, daltonské metody výuky a projektové vyučování, osobnostní a sociální výchova a zájmová činnost. Postupně dobíhá vzdělávací program Základní škola s rozšířenou výukou cizích jazyků. Škola se také věnuje integraci žáků s poruchami učení. V prvním ročníku je otevřena pro děti s vadami řeči logopedická třída. Pro předškoláky je sestaven edukativně-stimulační program. Stejná pozornost je věnována žákům nadaným. Škola je členem Asociace českých daltonských škol a Dalton International a je držitelem certifikátu Česká daltonská škola.

Základní škola Sirotkova

Kontakt:

Základní škola Brno

Sirotkova 36

616 00 Brno

tel.: 541 211 944

e-mail: zssir@zssirotkova.cz

web: www.zssirotkova.cz

Základní škola Sirotkova 36 je právním subjektem, jehož zřizovatelem je město Brno – městská část Žabovřesky. Ve škole se vyučuje v 1.–3. ročníku a v 6.–8. ročníku podle Školního vzdělávacího programu a v ostatních ročnících podle vzdělávacího programu Základní škola č. j. 16847/96. Letos je zaměřeno na výuku matematiky a informatiky 7 tříd, a to 5. C, 5. D, 6. C, 7. C, 7. D, 8. C a 9. C. Ve školním roce 2009/2010 měla škola celkem 29 tříd, z toho 15 tříd nižšího stupně a 14 tříd vyššího stupně, které navštěvovalo celkem 730 žáků, což je maximální kapacita školy. Průměrný počet žáků ve třídě je 25,2. Škola zaměstnává dva speciální pedagogy, kteří se individuálně věnují žákům s poruchami učení. Pedagogický sbor má 48 členů.

SK ORBITA Brno, Oddíl zrakově postižených sportovců

Kontakt:

Kamenomlýnská 2

603 00 Brno

e-mail: sk_orbitabrno@centrum.cz

Sportovní klub byl založen z důvodu rozrůstajícího se počtu dětí na ZŠ pro zrakově postižené v Brně, a to v roce 1993. Sídlo tohoto SK je při SŠ, ZŠ a MŠ pro ZP, Kamenomlýnská 2, Brno. V současné době má sdružení 98 členů, převážně z řad žactva a dorostu. Sdružení připravuje sportovce na soutěže pořádané ČSZPS v atletice, plavání, goalballu, lyžování běžeckém, lyžování sjezdovém, showdownu, šachu a cyklistice.

Základní škola Valtice

Kontakt:

Základní škola Valtice

Růžová 38, 39

691 42 Valtice

tel.: 519 352 293

e-mail: zs.valtice@worldonline.cz

web: www.zs.valtice.indos.cz

1. 1. 2000 získala škola právní subjektivitu, výuka probíhá podle vzdělávacího programu Základní škola. V období 2004–2008 se uskutečnily ve škole rozsáhlé stavební úpravy. Byla vybudována nová moderní školní kuchyně s jídelnou, v přístavbě ze 70. let získala škola v půdní vestavbě další odborné pracovny. Instalací plošiny pro vozíčkáře a možností využívat schodolez se stala bezbariérovou školou.

Destinační družení Orlické hory a Podorlicko

Kontakt:

Panská 1492

516 01 Rychnov nad Kněžnou

web: www.orlickehory-cz.info

Orlické hory a Podorlicko staví na svém přírodním turistickém potenciálu a tradicích horské a podhorské oblasti, které nabízí tak, aby získávalo stále významnějšího postavení na trhu cestovního ruchu. Návštěvníci a turisté přijíždějí za turistikou a sportem, inspirací a aktivním odpočinkem, protože zde mají k dispozici odpovídající atraktivní zázemí. Programy jsou stavěny pro všechny cílové skupiny, včetně osob se speciálními vzdělávacími potřebami.

Obchodní akademie, odborná škola a praktická škola pro tělesně postižené, Janské Lázně

Kontakt:

Obchodní akademie pro tělesně postižené

Obchodní 282

542 25 Janské Lázně

tel: 499 875 175, **fax:** 499 875 234

e-mail: info@oajl.cz

web: www.oajl.cz

Škola má celostátní působnost a je určena pro studenty s postižením pohybového aparátu, a to i se závažnou poruchou motoriky. V budově školy sídlí rehabilitační pracoviště s odborným personálem, který poskytuje péči dle předpisu lékaře. V domově mládeže, kde jsou studenti ubytováni, je trvalá služba zdravotní sestry spolupracující s vychovateli. V době mimo vyučování mají studenti možnost se zapojit do zájmových aktivit zajišťovaných internátem, školou, školním klubem nebo sportovním centrem. Studenti mohou navštěvovat hudební či výtvarný klub, oddíly volejbalu, florbalu, bocie, plavání, lyžování nebo monolyže pro vozíčkáře.

Občanské sdružení rodičů a přátel dětí s handicapem ORION

Kontakt:

Centrum ORION, Panská ul. 1493

Javornická 1581

516 01 Rychnov nad Kněžnou

tel.: 494 530 079, 774 813 833

e-mail: os.orion@seznam.cz

web: <http://os-orion.cz>

Občanské sdružení, které podporuje rodiny s dětmi s handicapem, aby mohly prožít stejný život jako jejich zdraví vrstevníci – aby mohly navštěvovat školu, aktivně trávit svůj volný čas, zažívat všechny další věci, které jsou chápány ostatními dětmi jako samozřejmé – pokud je mohou bez obtíží využívat. Sdružení poskytuje rodinám dětí se zdravotním postižením takové možnosti, které mají za úkol rodinu posílit, zachovat její soudržnost, aby byla schopna a ochotna vychovávat s láskou své dítě s postižením, aby přijala jeho handicap a naučila se s ním žít. Veškeré finanční prostředky na provoz se získávají formou dotací, psaním grantů a z částečných úhrad od rodin s postiženými dětmi.

Mateřská škola Láň, Rychnov nad Kněžnou

Kontakt:

Českých bratří 1387

Rychnov nad Kněžnou

tel: 494 534 828, 736 642 503

e-mail: reditelka@skolkalan.cz

web: <http://www.skolkalan.cz>

MŠ leží v klidné zóně na okraji města Rychnov nad Kněžnou. Je obklopena prostornou zahradou vybavenou dřevěnými domečky, pískovišti, průlezkami, trampolínou a bazénem s filtrací. V budově je v provozu 5 tříd. Vždy 2 třídy (speciální třída a třída dětí zdravých) jsou spojené spojovacími dveřmi, takže dochází k prolínání aktivit obou tříd v průběhu dne. Třídy jsou vybaveny dětským nábytkem a dostatečným množstvím hraček a pedagogických pomůcek.

Základní škola pro tělesně postižené, Opava

Kontakt:

Dostojevského 12

746 01 Opava 1

tel: 553 610 775

e-mail: hauserovas@skolaprotp.cz

web: <http://www.skolaprotp.cz>

Základní škola pro tělesně postižené, Opava, Dostojevského 12, je příspěvkovou organizací, přímo řízenou MŠMT. Škola sdružuje pracoviště v Opavě a odloučené pracoviště při Rehabilitačním ústavu Chuchelná, kam přicházejí děti po úrazech a s jinými zdravotními potížemi. Moderní pracoviště bylo uvedeno do plného provozu v roce 1996. Součástí školy je plně vybavená rehabilitace, která umožňuje komplexní péči tělesně postiženým dětem. Rehabilitace probíhá v rámci celého vyučovacího procesu. Všechny rehabilitační úkony pravidelně sleduje a ordinuje odborný lékař. Dětem je navíc nabízena ergoterapie, hipoterapie a canisterapie. Specifičností svých služeb přitahuje i žáky ze vzdálenějšího okolí Opavy. Všechny prostory školy jsou bezbariérové. Výuka probíhá v 10 kmenových třídách, každá z nich je vybavená počítačovou technikou. Součástí školy je keramická dílna s keramickou vypalovací pecí, pohybový sál, posilovna s infrasaunou a školní zahrada s hřištěm.

Střední škola prof. Zdeňka Matějčka, Ostrava-Poruba

Kontakt:

17. listopadu 1123/70

708 00 Ostrava-Poruba

tel: +420 596 909 111

e-mail: skolspec@sos.eridan.cz

web: <http://www.skolspec.cz>

Střední škola vzdělává žáky zdravé i žáky se speciálními vzdělávacími potřebami v plném rozsahu. Jedná se o žáky se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním a sociálním znevýhodněním (žáci ze znevýhodněného sociokulturního prostředí). Zřizovatelem je Moravskoslezský kraj. Střední škola jako právnická osoba sdružuje střední školu, domov mládeže a školní jídelnu. Výuka probíhá podle standardních vzdělávacích programů, které jsou postupně nahrazovány školními vzdělávacími programy, tak jak to stanoví školský zákon. V oblasti sociálního znevýhodnění věnuje škola pozornost rozšíření nabídky oborů středního vzdělání s maturitní zkouškou také pro příslušníky etnických skupin a příslušníky národnostních menšin v denní i dálkové formě studia. Obsah, formy a metody vzdělávání odpovídají vzdělávacím potřebám a možnostem jednotlivých žáků. Vytváří jim vhodné podmínky ke studiu zvoleného oboru vzdělání a také poradenskou pomoc ze strany školy i školního poradenského zařízení. V areálu školy je pedagogicko-psychologická poradna, rehabilitační centrum a školní poradenské pracoviště, které tvoří speciální pedagog, školní psycholog, školní metodik prevence a výchovní poradci.

SK Ostrava – oddíl rugby na vozíku

Kontakt:

Na Staré cestě 811

742 85 Vřesina

tel: +420 608 729 478, +420 732 732 677

e-mail: skostrava@seznam.cz

web: <http://www.skostrava.cz/>

Od roku 1998 se několik nadšenců rozhodlo hrát ragby v Ostravě a založilo ragbyový tým SK Ostrava. Hráči trénují 1× týdně v prostorách tělocvičny Zdravotnické školy v Ostravě-Mariánských horách. Od roku 2000 hrají Českou národní ragby ligu vozíčkářů a v letech 2000–2006 a 2009 se stali jejími vítězi. Od roku 2006 se účastní i mezinárodní Slezské ligy, ve které je zapojen i další český tým Ragby Beskyd a dva polské týmy – Jeźdźcy a Sitting Bulls. Slezská liga má podpořit a zkvalitnit další vývoj vozíčkářského ragby. Hráči SK Ostrava od roku 1999 pravidelně pořádají mezinárodní turnaj Ostrava Cup, kterého se účastní také týmy z Polska, Německa a Rakouska.

ZŠ Čkalovova, Ostrava-Poruba

Kontakt:

Čkalovova 942

708 00 Ostrava-Poruba

tel: +420 596 925 473, +420 739 343 471

e-mail: zs.ckalovova@gmail.com

web: <http://zsckalovova.kyklop.cz/>

Škola je úplná, vzdělává žáky s lehkým mentálním postižením ve všech ročnících I. a II. stupně, žáci získávají základní vzdělání. Současně vzdělává žáky se středním a těžkým mentálním postižením, kterým poskytuje základy vzdělání. Areál školy byl postaven v roce 1959 jako střední průmyslová škola a postupně zde působilo gymnázium, běžná základní škola a v roce 1984 sem byla přestěhována zvláštní škola. Název zvláštní škola byl zrušen zřizovatelem po nabytí platnosti nového školského zákona v roce 2006 a změněn na název základní škola. Škola se nachází v klidném a pěkném prostředí starší části Ostravy-Poruby na Jilemnického náměstí mezi ulicemi Čkalovova a Španielova.

ZŠ a MŠ Ostrava-Poruba

Kontakt:

Ukrajinská 19

708 00 Ostrava-Poruba

tel.: 596 965 647

e-mail: tpukraj@sendme.cz

web: <http://www.specialniskola.cz/>

Škola poskytuje základní, předškolní a zájmové vzdělávání dětem se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním. Žáci pracují podle platných vzdělávacích programů nebo podle pedagogickými pracovníky zpracovaných individuálních plánů. Ve třídách při zdravotnických zařízeních jsou vzděláváni žáci podle různých vzdělávacích programů. Vyučovací proces je ovlivňován nemocí žáků, délkou hospitalizace, nemocničním prostředím, lékařskými vyšetřeními a zákroky. Učitelé vyučují na klinice dětského lékařství, dětské neurologie, oční, dále na chirurgii, oddělení popálenin, traumatologie, neurochirurgie, dialýzy, a to buď u lůžka, nebo ve třídách. Vzdělávací programy jsou redukovány a upraveny na základě zdravotního stavu žáka a podle časového rozsahu povoleného ošetřujícím lékařem. Pedagogičtí pracovníci úzce spolupracují se zdravotnickým personálem a kmenovými školami. Organizují besedy, besídky, kulturní akce, podílí se na výzdobě nemocničních prostor.

Soukromá základní škola speciální pro žáky s více vadami, Ostrava

Kontakt:

Železárenská 880/5
709 00 Ostrava-Mariánské Hory

tel: 596 621 283

e-mail: dmazakova@quick.cz

web: <http://www.skoly.unas.cz>

Škola poskytuje vzdělání a výchovu žákům s kombinovanými vadami. Zařízení navštěvuje 50 žáků, kteří plní základní školní docházku. Žáci jsou vzděláváni dle osnov základní školy, výukových programů základní školy praktické a základní školy speciální. Péče ve škole je ryze individuální a komplexní, každý žák má vypracován svůj výchovně-vzdělávací a zdravotně-rehabilitační plán. Všichni žáci mají handicap kombinovaného charakteru, školu navštěvují i děti s diagnózou autismus. Zařízení má charakter školy rodinného typu, a to nejen tím, že sídlí ve dvou vilkách se zahradami a má relativně malý počet žáků ve třídách, ale také interiérovým vybavením. V suterénním prostoru budovy na ulici Železárenská je vybudována rehabilitace a vodoléčba. Fyzioterapeut zde provádí individuální cvičení s dětmi (polohování, cvičení a náprava vadného držení těla, relaxace, míčkování apod.). Vodoléčba je vybavena speciální vanou s vířivou koupelí a masážním stolem. Zde se pracuje se žáky pod odborným vedením kvalifikovaného pracovníka. Veškerý chod a režim školy, vybavení tříd, výchovně-vzdělávací a zdravotně-rehabilitační péče, odpolední družinové aktivity, rozdělení žáků ve třídách, vybavení speciálními pomůckami – to vše je podřízeno specifickým potřebám žáků. Škola je s denní docházkou, s provozní dobou od 7–16 hodin. Zařízení má regionální působnost, pro některé žáky je prováděn každodenní svoz a rozvoz do zařízení a zpět domů. Tato služba je zajišťována školním sociálním automobilem.

Spolek Trend vozíčkářů Olomouc

Kontakt:

Lužická 101/7,
779 00 Olomouc-Povel

tel: 585 431 984, 585 754 924

e-mail: trend@trendvozickaru.cz

web: <http://www.trendvozickaru.cz>

Nabídka osobní asistence, půjčování kompenzačních pomůcek a poskytování poradenství, pořádání vzdělávacích kurzů či volnočasových aktivit. Volnočasové aktivity v Trendu vozíčkářů volně navazují a doplňují sociální služby, které organizace poskytuje. Po celou dobu své existence spolek chápe smysluplné naplnění volného času jako důležitou součást života lidí s handicapem, a proto se snaží svou nabídku volnočasových aktivit rozšiřovat a také měnit dle zájmu samotných lidí s postižením.

Základní škola a Střední škola CREDO, o. p. s.

Kontakt:

Základní škola a Střední škola CREDO, o. p. s.

Mozartova 43

779 00 Olomouc

e-mail: info@credoskola.cz

web: <http://www.credoskola.cz>

Základní škola a Střední škola CREDO, o.p.s., je školou speciální, která ve spolupráci s občanským sdružením Jitro usiluje o komplexní sociální rehabilitaci zdravotně postižených dětí a mládeže s cílem integrace do společenského života. Ve škole jsou třídy ZŠ, ZŠ praktické, ZŠ speciální, ZŠ speciální s rehabilitačním programem a třída, ve které jsou vzděláváni žáci s autismem. Výuka má individuální charakter, veškeré činnosti zohledňují fyzické i psychické možnosti a specifické potřeby jednotlivých žáků. Ve třídách a v předmětech, ve kterých to charakter výuky vyžaduje, spolupracuje s učitelem asistent pedagoga. Vzhledem k velikosti školy a individuálnímu přístupu ve výuce je počet žáků ve třídách omezen a v jednotlivých třídách jsou často ročníky slučovány.

Základní škola pro žáky se specifickými poruchami učení a mateřská škola logopedická Schola Viva, o. p. s.

Kontakt:

Speciálně pedagogické centrum

Erbenova 16

787 01 Šumperk

tel.: 583 222 324

e-mail: viva@schola-viva.cz

web: <http://www.schola-viva.cz>

Speciálně pedagogické centrum (dále jen SPC) je součástí obecně prospěšné společnosti Základní škola pro žáky se specifickými poruchami učení a mateřská škola logopedická Schola-Viva, Šumperk, Erbenova 16. Sídlí v nově zrekonstruované a moderně vybavené budově. Stavební práce i vybavení bylo pořízeno za peníze EU, Olomouckého kraje a Ministerstva pro místní rozvoj v rámci projektu Centrum sociálních služeb SPC Šumperk – rozvoj služeb. SPC zabezpečuje komplexní speciálněpedagogickou a psychologickou diagnostiku, reedukační a terapeutickou činnost, a to především pro děti s vadou řeči a specifickými poruchami učení.

Lyžařský areál na Soláni

Kontakt:

PROSKI, s. r. o.
Solanec pod Soláněm 186
756 62 Hutisko-Solanec

Skiareál

tel.: 602 855 991

e-mail: m.cimala@solansedlo.cz

tel.: 737 465 497

e-mail: az@solansedlo.cz

Lyžařské středisko na Soláni umožňuje pedagogickou praxi studentům oborů ATV a APA na FTK UP v Olomouci. Má výborné podmínky pro výuku lyžování na monoski. Je jedním z klíčových partnerů pro volnočasové aktivity v zimní přírodě v oblasti Moravskoslezského a Zlínského kraje.

Editorka:
Mgr. Alena Vyskočilová

**Sborník příspěvků
z 1. české národní konference
aplikovaných pohybových aktivit
konané 19.–20. 5. 2011 v Olomouci**

Určeno pro odbornou veřejnost

Výkonný redaktor prof. PhDr. Ivo Jirásek, Ph.D.
Odpovědná redaktorka Mgr. Jana Kreiselová
Technická redaktorka RNDr. Helena Hladišová
Návrh obálky Mgr. Kamil Kopecký, Ph.D.

Tato publikace neprošla ve vydavatelství jazykovou úpravou.

Vydala a vytiskla Univerzita Palackého v Olomouci
Křížkovského 8, 771 47 Olomouc
www.vydavatelstvi.upol.cz
e-mail: vup@upol.cz

Olomouc 2011

1. vydání

Ediční řada – Sborníky
čz 2011/187

ISBN 978-80-244-2764-5